Саха Өрөспүүбүлүкэтин культуураҕа уонна духуобунаска министиэристибэтин Ньурба оройуонугар күннэрин программата

Кулун тутар 17 күнэ

10:00 ч. Ньурба к. быыстапкалыыр павильон - СӨ искусствотын үтүөлээх деятелэ, худуоһунньук Н.Н.Иннокентьев быыстапкатын аһыллыыта.

11:00 ч. быыстапкалыыр павильон - СӨ национальнай художественнай түмэлин "Солнечные поводья Олонхо" быыстапкатын сүрэхтэниитэ.

12:00 ч. "Олоҥхо дьиэтэ-духуобунас киинэ" - "Үрүлүй, Үрүҥ илгэ" ыалдьыттарга кымыс иһиитин сиэрэ-туома.

17:00 ч. Н.Чуор аатынан "Кыталык" КД - Ньурба оройуонугар Саха Өрөспүүбүлүкэтин культуураҕа уонна духуобунаска министиэристибэтин Ньурба оройуонугар күннэрин үөрүүлээх аһыллыыта.

19:00 Ньурба тыйаатыра - "А зори здесь тихие" Үүнэр көлүөнэ тыйаатырын испиктээкилэ.

Кулун тутар 18 күнэ

10:00 ч. Искусство оскуолата - В.А. Босиков аатынан музыка Үрдүкү оскуолатын студеннара, Д.К. Сивцев-Суорун Омоллоон аатынан опера уонна балет государственнай театрын артыыстара, Г.М.Кривошапко аатынан СР государственнай филармониятын артыыстара кыттыылаах оскуола үөрэнээччилэригэр маастар-кылаастар, "Музыканы таптааччылардыын айар көрсүһүү" кылаас чаастара.

18:00 ч. Н.Чуор аатынан "Кыталык" КД - Г.М. Кривошапко аатынан СР государственнай филармониятын концерда.

Кулун тутар 19 күнэ

10:00 ч. Н. Чуор аатынан "Кыталык" КД - К.Д.Уткин-Нүһүлгэн 80 сааһыгар анаммыт "Дьылҕам ыйыннааҕы" Уткинскай аҕыылар.

15:00 ч. К.Д.Уткин аатынан Ньурбатааҕы "Норуоттар доҕордоһууларын" түмэлэ Емельян Ярославскай аатынан хотугу норуоттар историяларын, культууралларын Дьокуускайдааҕы государственнай холбоһук түмэллэрин "Они родом из Нюрбы" быыстапкатын аһыллыыта.

16:00 ч. К.Д.Уткин аатынан Ньурбатааҕы "Норуоттар доҕордоһууларын" түмэлэ - К.Д. Уткин-Нүһүлгэн 80 сааһыгар анаммыт "Дьылҕам анала" тематическэй биэчэр.

19:00 ч. Ньурба тыйаатыра - "Сүүһүн туолбут эмээхсин ырыата" испиктээкил. Режиссер СР искусствотын үтүөлээх деятелэ Ю.Макаров.

Кулун тутар 21 күнэ

10:00 ч. "Ньурба оройуона" МО дьаһалтатын актовай саалата - СӨ культуураҕа уонна духуобунаска министиэристибэтин көһө сылдьар коллегията.

15:00 ч. Н.Чуор аатынан "Кыталык" КД - СӨ культуураҕа уонна духуобунаска министиэристибэтин күннэрин сабыллыыта.

Махтанабыт

Тапталлаах кэргэним, убайым, авиация бэтэрээнэ **ПАХОМОВ Валерий Анатольевич** соһуччу ыарахан ыарыыттан олохтон туораабыт кэммитигэр күүс-көмө, сүбэ-ама биэрбит "Аэропорты Севера" ФКП (начальник Сафонов С.С.) бииргэ үлэлээбит кэлэктиибигэр, "Аэропорт Нюрба" филиалын ЭСТОП сулууспатыгар (начальник Федотов В.В.), бииргэ үөрэммит табаарыстарыгар, доҕотторугар, бырааттарыгар Вася, Андрей Иннокентьевтарга, аймахтарбытыгар, дьүөгэлэрбэр, бииргэ төрөөбүттэрбэр, ыалларбар барҕа махталбытын тиэрдэбит. Олоххутугар дьолу-соргуну баҕарабыт.

Кэргэнэ Марина, балта Таня.

***

Биһиги аҕабыт, эһэбит **АЛЕКСЕЕВ Валерий Иванович** бу дьыл кулун тутар 7 күнүгэр күн сириттэн туораабытыгар күүс-көмө, өйөбүл буолбут аймахтарбытыгар, табаарыстарбытыгар улахан махталбытын тириэрдэбит.

Оҕолоро, сиэннэрэ.

— *Реклама* —

Продаю

1996 с., үчүгэй туруктаах, лебедкалаах УАЗ-тент, Логосол М-7 мини-пилорама. **8-914-268-11-03, 8-914-234-98-55.**

А/м Сузуки Эскудо 1998 г.в., 3-й хозяин, цвет серый, ходовка в ИТС, косяки по косметике, цена 350 тыс. руб., торг на месте. **8-914-100-05-35, 8-924-171-88-33.**

Месячные кролики. **8-914-102-59-77.**

Испаритель морозильной камеры от холодильника Индезит, новый, в упаковке. **8-968-154-81-42.**

А/м УАЗ 2007 г.в., кат. "В". **8-967-910-75-59.**

Разное

Балбаахха наадыйабын. **Ньурба к., Ленин уул. №54, кв. 1, телефон 2-36-63.**

Нашедших пластиковый подкрылок от снегохода "Каюр" красного цвета от ипподрома до гранильного завода прошу вернуть за вознаграждение. **8-914-255-97-00, 8-924-868-47-47.**

Услуги

Помощь в регистрации документов на дома, участки со сложными оформлениями на собственность. Есть участки на продажу: ул.Лесная №29, ул.Д.Убаян №61, в песрпективе выйдут на продажу участок с домом по ул.Ленина и 3-комнатная кв. по ул.Чусовского. **Тел. 2-38-02, 8-914-293-59-30.**

Ремонт швейных и стриральных машин на дому, по стиральным машинам-автоматам тоже. В наличии запчасти и ножи к электромясорубкам завода "Ротор", концерна "Аксион", подвески к центрифугам "Фея". **Тел. 2-38-02, 8-914-293-59-30.**

Услуги электрика. **8-914-289-39-95.**

Работа перфоратора (септик, ямы под туалет) выезд в наслега. **8-914-293-21-23.**

Считать недействительным

Военный билет АХ №0875619, выданный ОВК РС(Я) по Нюрбинскому улусу 14.01.2013 г. на имя **САМСОНОВА Афанасия Юрьевича.**

Паспорт 98 06 №028623, выданный Нюрбинским ОВД 27.03.2007 г. на имя **ИВАНОВА Дениса Сергеевича.**

Объявление

МКУ "Департамент сельского хозяйства" объявляет о проведении отбора проектной программы "Поддержка начинающих фермеров и семейных животноводческих ферм на базе крестьянских (фермерских) хозяйств" на 2015-2017 годы".

Перечень документов, предоставляемых для участия в отборе:

Для участия в отборе - участник предоставляет следующие документы:

- заявление на участие в отборе;
- выписку из Единого государственного реестра индивидуальных предпринимателей (ЕГРИП) вид деятельности ОКВЭД, или заверенную копию такой выписки (для индивидуальных предпринимателей)
- бизнес-план;
- ходатайство главы МО;
- заявитель представляет план расходов (далее - План) с указанием наименований приобретаемого имущества, выполняемых работ, оказываемых услуг (далее - Приобретения), их количества, цены, источников финансирования (средств Гранта, Помощи, собственных и заемных средств);

Документы принимаются в МКУ ДСХ по адресу: ул.Кузакова, 2 в течение 5 (пять) календарных дней с момента объявления отбора, срок рассмотрения заявок - до 5 (пять) календарных дней после окончания срока приема документов.

Контактный телефон: 2-30-90, 2-31-33.

Районная комиссия по отбору проектной программы.

Объявление

Требуется инженер по обслуживанию банкоматов.

Требования: уверенный пользователь ПК, возможно без о/р.

Условия: частичная занятость, сдельная оплата труда.

Обязанности: настройка, диагностика, замена расходных материалов банкомата.

Отдел персонала: тел. 8 (903) 012-48-76, эл. почта: hr@hendz.ru.

Убаастыыр кийииппитигэр Любовь Дмитриевнаҕа, кини балтыларыгар, бырааттарыгар, балтыларбытыгар Саргыга, Таняҕа, Розаҕа, Машаҕа кинилэр дьиэ кэргэттэригэр, сиэннэригэр эбээлэрэ, ийэлэрэ, үлэ бэтэрээнэ, Хорула олохтооҕо

ИВАНОВА Татьяна Евсеевна

ыалдьан олохтон туораабытыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Антоновкаттан Кылыяровтар, Михайловтар, Ньурбаттан Николаевтар, Дьокуускайтан Михайловтар, Эдьигээнтэн Варвара Саввична.

Күндү тапталлаах дьүөгэм, Өҥөлдьөҕө, Чуукаарга педагогунан таһаарыылаахтык үлэлээбит Чуукаар олохтооҕо

АЛЕКСЕЕВА Луиза Дмитриевна

ыарахан ыарыыттан Дьокуускайга бу дьыл кулун тутар 12 күнүгэр күн сириттэн барбытынан кэргэнигэр Василий Дмитриевичкэ, убайыгар Владимир, бырааттыгар Борис Дмитриевичтэргэ, оҕолоругар Катюшаҕа, Васяҕа, Коляҕа, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммын тириэрдэбин.

Үтүөкэннээх, мааны, кэрэ дьүөгэм сырдык мөссүөнэ, эйэҕэс-сайаҕас майгыта үйэлэргэ умнуллуо суоҕа

Ньурбаттан Елена Семенова.

Улаханнык убаастыыр бырааттарбытыгар, таайдарбытыгар Владимир Дмитриевичка балта, Борис Дмитриевичка эдьиийэ, күтүөппүтүгэр Василий Дмитриевичка тапталлаах кэргэнэ, оҕолоругар Василийга, Николайга, Катеринаҕа күндү ийэлэрэ, сиэннэригэр эйэҕэс эбэлэрэ

Луиза Дмитриевна АЛЕКСЕЕВА

уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын холбуубут, аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.

Ньурбаттан, Дьокуускайтан, Таганрогтан Егоровтар, Тороховтар, Константиновтар дьиэ кэргэттэрэ.

Эдэр сааспыттан эн-мин дэһэн сылдьыбыт күндү дьүөгэм

АЛЕКСЕЕВА Луиза Дмитриевна

Дьокуускай куоракка уһун, ыарахан ыарыыттан кулун тутар 12 күнүгэр сырдык тыына быстыбытынан кэргэнигэр Василий Дмитриевичка, оҕолоругар, күтүөтүгэр, кийииттэригэр, сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын холбуубут.

Дьокуускайтан дьүөгэтэ Екатерина Андреева уонна кини дьиэ кэргэнэ.

"Ньурба куорат" МТ баһылыгын солбуйаачытыгар Ким Леонид Семеновичка, ийэлэригэр, бииргэ төрөөбүттэригэр, дьиэ кэргэнигэр уонна бары чугас дьонугар тапталлаах уола, бырааттара, убайдара, Эдьигээн бөһүөлэгин олохтооҕо

КИМ Петр Семенович

хомолтолоохтук күн сириттэн туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

"Кыталык" КД кэлэктиибэ.

Бииргэ үөрэммит табаарыспыт

КИМ Петр Семенович

хомолтолоохтук өлбүтүнэн ийэтигэр, бииргэ төрөөбүттэригэр, кэргэнигэр, оҕолоругар дириҥ кутурҕаммытын тириэрдэбит.

Убайаан оскуолатын 1987 с. выпуһа, учууталлара Ирина Васильевна, Маргарита Николаевна.

КИО испэсэлиилиһигэр Ким Надежда Семеновнаҕа уонна кини дьиэ кэргэнигэр тапталлаах убайдара

КИМ Петр Семенович

соһумардык күн сириттэн туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

МКУ КИО и МЗ кэлэктиибэ.

Убаастыыр саҥаспытыгар Татьяна Гаврильевнаҕа уола, оҕолоругар бырааттара, убайдара, Эдьигээн олохтооҕо

КИМ Петр Семенович

хомолтолоохтук күн сириттэн туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ньурбаттан Григорьевтар, Дьокуускайтан, Бүлүүттэн, Муоматтан Софроновтар, Саввиновтар, Егоровтар.

Күндү дьүөгэбэр Таанньаҕа тапталлаах уола, оҕолоругар бырааттара, убайдара

КИМ Петр Семенович

эдэр сааһыгар соһуччу барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.

Дьүөгэҥ Маруся, оҕолор.

Ытыктыыр киһибит, Өҥөлдьө нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ

АНДРЕЕВ Гаврил Федорович

уһун ыарахан ыарыы кэниттэн күн сириттэн барбытынан кэргэнигэр Елена Дмитриевнаҕа, оҕолоругар, кийииттигэр, сиэннэригэр, дьүөгэбитигэр Александра Гаврильевнаҕа дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, хомолтобутун холбуубут.

Ньурбаттан Роза, Руслан Васильевтар.

Ытыктабыллаах аҕабыт, эһэбит, таайбыт, Сүлэ нэһилиэгин олохтооҕо

АЛЕКСЕЕВ Валерий Иванович

ыарахан ыарыыттан олохтон барбытынан бары билэр дьонугар, аймахтарбытыгар дириҥник курутуйан иһитиннэрэбит.

Оҕолоро, сиэннэрэ.

Өҥөлдьө нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ

АНДРЕЕВ Гаврил Федорович

уһун ыарахан ыарыы кэнниттэн олохтон туораабытын туһунан бары чугас аймахтарбытыгар, билэр дьонугар, табаарыстарыгар дириҥник курутуйан туран иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ.

Улаханнык убаастыыр, ытыктыыр абаҕабыт, таайбыт, убайбыт, Мыык аймахха тумус туттар киһибит, Өҥөлдьө нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, сэрии тулаайаҕа, үлэ бэтэрээнэ

АНДРЕЕВ Гаврил Федорович

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Елена Дмитриевнаҕа, оҕолоругар, кийииттигэр, сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.

Өҥөлдьөттөн, Ньурбаттан, Чуукаартан, Мархаттан, Ньурбачаантан, Дьокуускайтан Мыык бары аймаҕа.

Күндүтүк саныыр, убаастыыр убайбыт, сэрии тулаайаҕа, үлэ бэтэрээнэ, Өҥөлдьө олохтооҕо, сырдык, кэрэ киһи

АНДРЕЕВ Гаврил Федорович

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан саҥаспытыгар Елена Дмитриевнаҕа, бырааттарбытыгар, балтыларбытыгар, сиэннэрбитигэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.

Клара, Таня, Дуня, Георгий Андреевтар, кэргэттэрэ, оҕолоро.

Күндү эдьиийбитигэр Степанова Елена Дмитриевнаҕа уонна оҕолоругар, сиэннэригэр тапталлаах кэргэнэ, амарах аҕалара, эһэлэрэ, Өҥөлдьө нэһилиэгин Бочуотаах олохтооҕо, сэрии тулаайаҕа

АНДРЕЕВ Гаврил Федорович

күн сириттэн ыалдьан туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Антоновкаттан Михайловтар, Өҥөлдьөттөн Афанасьевтар, Михайловтар, Уус-Алдантан Охлопковтар, Күндээдэттэн Михайловтар дьиэ кэргэттэрэ.

Күндутүк саныыр дьүөгэбит, Өҥөлдьө ФАП фельдшеригэр Андреева Александра Гаврильевнаҕа тапталлаах аҕата

АНДРЕЕВ Гаврил Федорович

уһуннук ыараханнык ыалдьан күн сириттэн барбытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас дьонноругар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Өҥөлдьө оскуолатын 1975 с. выпускниктара.

Тапталлаах ийэбит, эбэбит

ГАВРИЛЬЕВА Татьяна Иннокентьевна

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан бары дьоммутугар, аймахтарбытыгар, дьүөгэлэригэр дириҥник курутуйан туран биллэрэбит.

Уола, кыыһа, сиэннэрэ.

Ньурба 1 №-дээх оскуолатыгар өр сылларга үлэлээбит

ГАВРИЛЬЕВА Татьяна Иннокентьевна

уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн туораабытынан дьиэ кэргэнигэр, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тириэрдэбит.

Ньурба 1 №-дээх орто оскуолатын кэлэктиибэ.

Бииргэ үөрэммит табаарыспыт, одноклассникпыт Ромаҕа тапталлаах күн-күбэй ийэтэ

ГАВРИЛЬЕВА Татьяна Иннокентьевна

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.

1992 с. выпуск оҕолоро.

Убаастыыр саҥаспыт, Ньурба куорат олохтооҕо

ГАВРИЛЬЕВА Татьяна Иннокентьевна

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн уолугар, кийииитигэр, сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тириэрдэбит.

Хохсоторовтар, Ощепковтар, Афанасьевтар.

Убаастыыр үөрэнээччибитигэр, күндүтүк саныыр бииргэ үөрэммит табаарыспытыгар Вованаҕа тапталлаах эбээтэ

ГАВРИЛЬЕВА Татьяна Иннокентьевна

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.

2013 с. Ньурба 1 №-дээх оскуолатын 11 "а" кыл. выпускниктара, төрөппүттэрэ, кылаас салайаччыта.

Бииргэ үөрэнэр кыыспытыгар, үөрэтэр оҕобор Гаврильева Лераҕа тапталлаах эбэтэ

ГАВРИЛЬЕВА Татьяна Иннокентьевна

ыарахан ыарыыттан ыалдьан олохтон туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ньурба 1 №-дээх оскуолатын 11 "а" кылааһын үөрэнээччилэрэ, төрөппүттэр, учуутала Оксана Петровна.

Ньурба куорат олохтооҕо

ГАВРИЛЬЕВА Татьяна Иннокентьевна

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан бииргэ үлэлиир дьүөгэбитигэр Рада Аркадьевнаҕа, уолугар Роман Владимировичка, сиэннэригэр, аймахтарыгар, билэр дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

"Престиж" кэлэктиибэ.

Ньурбатааҕы инбэлиит оҕолору реабилитациялыыр республиканскай киин суоппарыгар Гаврильев Роман Владимировичка уонна бары чугас дьонугар тапталлаах ийэлэрэ

ГАВРИЛЬЕВА Татьяна Иннокентьевна

ыарахан ыарыыттан олохтон барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ньурбатааҕы инбэлиит оҕолору реабилитациялыыр киин кэлэктиибэ.

Күндү бииргэ улааппыт табаарыспытыгар Гаврильев Вованаҕа, балтыгар, эдьиийигэр, аҕатыгар, тапталлаах эбэлэрэ, ийэлэрэ, үлэ бэтэрээнэ

ГАВРИЛЬЕВА Татьяна Иннокентьевна

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Сандал, Петр.

Сүлэ нэһилиэгин олохтооҕо, "Ньурба", "Сүлэ" сопхуостарга биэнсийэҕэ тахсыар диэри тырахтарыыһынан үлэлээбит

АЛЕКСЕЕВ Валерий Иванович

уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан бииргэ төрөөбүт балтыгар Анна Ивановнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын холбуубут.

Дьокуускайтан Лонгиновтар, Стручковтар, Ньурбаттан Туприннар, Маргарита Ивановна, Александра Афанасьевна, Сүлэттэн бары Ивановтар.

Кылаабынай редактор Дорофеева Л.К.

НЬУРБА

Хаһыат Саха сиригэр сибээс, информационнай технологиялар уонна массабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральнай сулууспатын Управлениетыгар (Роскомнадзор) 19.03.2012 с. регистрацияламмыта.

ПИ № ТУ 14-0240

Издатель: Саха республикатын "Ньурба улууһун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаһыаттара" Автономнай тэрилтэ

Редакция, издатель, типография аадырыһа: Ньурба к. Ленин уул., 37. Хаһыат сэрэдэҕэ, субуотаҕа тахсар.

Телефоннар:

Редактор-директор - 2-33-32.
Компьютернай отдел - 2-32-65.

e-mail: redakcia06@mail.ru,

Индекс: 54880
Тираж 1670.
Сыаната - 20 солк.
Хаһыат бэчээккэ бэриллэр графига 16 ч.
Бэрилиннэ 16 ч.
13.03.2015 с.

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУҺУН ХАҺЫАТА

НЬУРБА

ХАҺЫАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

12+

2015 сыл
Кулун тутар
14 күнэ
Субуота
20 №
(11357)

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улууһун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаһыат редакцията" автономнай тэрилтэ

– Бэлиэ түгэн –

"Лесная сказка" саҥа куорпуһа аһылыннна

Ньурба к. "Лесная сказка" оҕо саадын төрөөбүт күнүгэр 50 миэстэлээх саҥа куорпуһу үлэҕэ киллэрии улахан бэлэҕинэн буолла. 1987 с. кулун тутар 5 к. "Лесная сказка" оҕо саада Ньурбатааҕы тутартаҥар трест тэрилтэтин быһыытынан аһыллыбыта. Толору хааччыллыылаах таас дьиэ 50 оҕоҕо суоттанан, барыта 716 кв. м. иэннээх типовой бырайыагынан тутулунна.

Бүгүн оҕо саадыгар араас саастаах 3 бөлөх баар, 68 оҕо сылдьар. "Лесная сказка" Васильева "Төрүөҕүттэн оскуолаҕа диэри" бырагыраматынан үлэлиир. "Үөрэх систиэмэтин саҥардыы" федеральнай бырагыраама чэрчитинэн оҕо саадын саҥа куорпуһун киллэрии иитиллээччилэр билиигэ-көрүүгэ тардыһыыларын уонна айымньылаах көхтөрүн лаппа үрдэтиэҕэ, педагогтар идэлэригэр көхтөөх буолуута улаатарыгар тиэрдиэҕэ.

Үөрүүлээх тэрээһиҥҥэ улуус баһылыга Б.Н.Попов, СӨ экэниэмикэҕэ миниистирэ В.И.Максимов, үөрэх миниистирин солбуйааччы В.В.Гуляев, үп миниистирин солбуйааччыта Т.М.Осипова, Ньурба к. баһылыга А.М.Иннокентьев, улуус, куорат тэрилтэлэрин салайааччылара, төрөппүттэр кытыннылар. Аалай лиэнтэ быһыллыбытын кэнниттэн "ГарантСтрой" ХЭТ дириэктэрэ О.С.Николаев оҕо саадын сэбиэдиссэйэ Л.В.Семеноваҕа символическай күлүүһү туттарда.

Оҕо саадыгар анаан саҥардан оҥоһуллубут 2 этээстээх саҥа куорпус бары ыалдьыттары дизайнердыы интерьеринэн, нус-бааччы уонна кыраһыабай көрүҥүнэн сөхтөрдө. Эҕэрдэлэр кэннилэриттэн туталаччылартан саҕалаан уонна үөрэх миниистирэ Ф.В.Габышеваҕа тиийэ, маннык бэртээхэй бэлэх тутуутугар уонна хааччыйыыга кыттыбыт бары дьоҥҥо элбэх махтал истиҥ тыллара этилиннилэр. Маннык үөрүүлээх тэрээһин бырааһыннык дьиҥнээх "буруйдаахтара" - оҕолоро суох буолбата. Оҕолор ыллаатылар, үҥкүүлээтилэр, хоһоон аахтылар. "Лесная сказка" оҕо саадын иитиллээччилэрэ Вероника Назарова уонна Малена Винокурова чабырҕахтара бары ыалдьыттары улаханнык сөхтөрдө.

Билигин Ньурба улууһун үөрэҕин эйгэтэ дьулусханнык сайдар. Маннык оҕо саадын саҥа дьиэлэрин үлэҕэ киллэрии оскуола иннинээҕи инфраструктура сайдыытыгар көмөлөөх буолуоҕа, үөрэх тэрилтэлэрин саҥа инновационнай моделлара, аныгы педагогическай технологиялаах экспериментальнай былаһааккалар баар буолуохтара, саҥа үп-экэнэмиичэскэй механизмнар олохтох киллэриллиэхтэрэ. Бу түмүгэр Ньурба улууһугар үөрэх өҥөлөрүн хаачыстыбата салгыы үрдүүрүгэр көдьүүстээх төрүөттэр үөскэтиллиэхтэрэ.

Улуус дьаһалтатын пресс-сулууспата.

Өссө биир саҥа оҕо саада

Саҥа тутуллубут социальнай суолталаах эбийиэк үлэҕэ киириитэ ханна да үөрүүлээх сонун. Маннык биир эмиэ үтүө түгэн Ньурба улууһун Акана нэһилиэгэр тосхойдо. 35 миэстэлээх толору хааччыллыылаах оҕо саада үлэҕэ киирдэ. Үөрүүлээх тэрээһиҥҥэ улуус аҕа баһылыга Борис Попов, Ил Түмэн депутаттара Владимир Прокопьев, Юрий Николаев кыттыыны ылылар.

Акана нэһилиэгэ Ньурба улууһун кырдьаҕас нэһилиэктэриттэн биирдэстэринэн буолар. Барыта 580 киһи олорор. Чкалов оскуолатын кытта холбоон 67 оҕо оскуолаҕа үөрэнэр. Акана нэһилиэгин социальнай эбийиэктэрэ барыта кэриэтэ саҥалыы тутуулар.

Толору хааччыллыылаах, билиҥҥи кэм ирдэбилигэр бары өттүнэн эппиэттиир саҥа оҕо саадын Николай Егоров бэдэрээтчиттээх олохтоохтор бэйэлэрэ туппуттар. Үбүлээһинэ "Үтүө дьыала" чэрчитинэн уонна нэһилиэк, оройуон холбоон үп-харчы тыыран уопсайа 22 мөлүйүөн суумалаах үлэ барбыт.

"Мичээр" оҕо саада 35 миэстэлээх. Оттон билиҥҥи туругунан 30 оҕо сылдьар. Олохтоохтор да үлэһиттэр да маннык сырдык, сылаас дьиэлэнэннэр үөрүүлэрэ үгүс.

Аны быйылгы сылга аканалар "Үтүө дьыала" бырагыраама чэрчитинэн, испэсэлиистэргэ анаан 4 квартиралаах дьиэни тутар былааннаахтар.

Күннэй АНТОНОВА,
"НВК Саха" Ньурбатааҕы филиала.

– Алмаас промышленноһа –

"Ботуобуйа" туруупканы туһаҕа таһаарыы саҕаланна

Кулун тутар 10 к. Накыын бырамыысыланнай былаһааккатыгар Ньурбатааҕы ГОК 15 сылын уонна Ньурба сиригэр "Ботуобуйа" туруупкатын маҥнайгы уруудатын хостооһун саҕаланыытын бэлиэтээтэ.

Маннык үөрүүлээх түгэн суолтата өссө улахан: Ньурбатааҕы ГОК кимберлиттээх "Ботуобуйа" туруупкатыгар бу күн баайдаах сири бырамыысыланнай туһаҕа таһаарыы саҕаланна - алмаастаах уруудда бастакы хомуоһа көтөҕүлүннэ.

Бүтүн Арассыыйаҕа уонна аан дойду алмааһын бырамыысыланнаһыгар историческай тэрээһиҥҥэ СӨ Ил Дархана Егор Борисов, "АЛРОСА" АК бэрэсидьиэнин э.т. Илья Рящин, Ньурба улууһун баһылыга Борис Попов, Ил Түмэн дьокутаата Владимир Прокопьев, "АЛРОСА-Ньурба" ААУо гендириэктэрэ Ильдар Султанов, өрөспүүбүлүкэ алмаасчыттара, алмаас бырамыысыланнаһын бэтэрээннэрэ, ыҥырыылаах ыалдьыттар кытыннылар.

"Ботуобуйа" туруупкаҕа Ньурбатааҕы ГОК бастыҥ үлэһиттэрэ кыттыылаах үөрүүлээх миитин буолла. Эҕэрдэ тылыгар Егор Борисов "Ньурба" туруупкатын туһаҕа таһаарыыга кыттыбыт геологтарга, алмааһы хостооччуларга махтанна. Кини "Ботуобуйа" туруупкаттан хостооһун саҕаланыыта туруупканы туһаҕа таһаарыы иккис сүһүөҕэ буоларын бэлиэтээтэ, манна "АЛРОСА" хампаанньа өрөспүүбүлүкэ, бүтүн Арассыыйа нэһилиэнньэтин тускулун туһугар, сайдыыга уонна үрдэтиллибит дохуоттары ыларга туруорулларбут соруктары толорууга улаханнык суоттанар.

Улуус баһылыга Борис Попов Накыыннааҕы алмаас баайдаах сирдэри туһаҕа таһаарыыга ньурбалар улахан кылааттарын бэлиэтээтэ. "Ньурбатааҕы ГОК кэлэктиибин күүһэ оробуочай кэлэктиипкэ, ол иһигэр алмаасчыт ньурбалар сыалай династияларын бэрэстэбиитэллэрэ бааллар, кинилэр билигин даҕаны аҕалара саҕалаабыт дьыалаларын салгыыллар. Ньурба сиригэр уруй-айхал! Ньурба сирин үлэһиттэригэр уруй-айхал!" - маннык тыллараннан улуус баһылыга эҕэрдэтин түмүктээтэ. Салгыы тыл эппит дьоннор "Ньурба" уонна "Ботуобуйа" туруупкалары салгыы туһаҕа таһаарыы өрөспүүбүлүкэ уонна Арассыыйа кыаҕын хаҥатарын бэлиэтээтилэр.

Үөрүүлээх миитин саамай бэлиэ суолталаах түгэнинэн "Ботуобуйа" туруупка алмаастаах уруудатын бастакы хомуоһун көтөҕүү буолла, манна хамааданы өрөспүүбүлүкэ Ил Дархана Егор Борисов уонна "АЛРОСА" АК бэрэсидьиэнин э.т. Илья Рящин биэрдилэр. Миитин уопсай хаартыскаҕа түһүүнэн түмүктэннэ.

Күн иккис аҥарыгар үөрүүлээх тэрээһин кыттыылаахтара 16 №-дээх фабрикаҕа сырыттылар. Бу кэнниттэн Егор Борисов уонна Илья Рящин Москваттан, Мииринэйтэн, Ньурбаттан кэлбит суруналыыстарга пресс-кэмпириэнсийэ ыыттылар. 2015 с. үлэлээн бүтэр Ньурба улууһун социальнай-экэнэмиичэскэй сайдыытын туһунан 4 өрүттээх Сөбүлэһиини салгыыр туһунан ыйытыыга хоруйдаан, Егор Борисов саҥа Сөбүлэһиини ырытан оҥорорго тэрээһиннэр баралларын, итиэннэ бүтэһиктээх барыйааны ылынарга улуус нэһилиэнньэтин санаата булгуччу учуоттаныаҕын эттэ.

Трансформатор кэллэ

Билигин Ньурба улууһугар электричество кыамтатын саппааһа барыта кэриэтэ мунурданан турар. Улуус экэниэмикэтэ сайдан истэҕин аайы электроэнергияҕа наадыйыы улаатар, оттон эргэ ВЛ-110 аһардар кыамтата итиннэ эппиэттэспэт буолбута ыраатта. Суоттаан көрүүнэн 2014-2017 сс. нэһилиэнньэни электро-уотунан сылыттыыга көһөрүүнү, саҥа микро-оройуоннары тэрийиини, социальнай эбийиэктэри тутууну учуоттаан туран, 80 МВт электроэнергия наада.

Бүгүн улуус дьаһалтата ВЛ-220 кВ тутулла илигинэ улууһу электроэнергиянан хааччыйыыны тупсарар уонна бигэтитэр инниттэн бастакы уочараттаах соруктары быһаарыыга үлэлэһэр. Ол иһигэр билигин баарасуоҕа 20 МВт кыамталаах "Ньурба" ПС сүрүн подстанция кыамтатын улаатыннарыыга.

"Якутскэнерго" ААУо "Ньурба" ПС сүрүн подстанция кыамтатын улаатыннарарга бастакы дьаһаллары ылынна - кыамтаны 50 МВт диэри улаатыннарыы боппуруоһа быһаарылынна. Номнуо 2014 с. алтынньы саҥатыгар 25 МВт кыамталаах ТДТН бастакы трансформатор оҥоһуллан аҕалыллыбыта. Ол эрээри 2014 с. навигация ыгым болдьохтоохтуунан сибээстээн, Ньурбаҕа диэри трансформаторы аҕалыыы тохтотуллубута.

Кулун тутар 10 күнүгэр массыына суолунан куттала суох буолуу бары дьаһалларын тутуһан туран, ГИМС, "Бүлүүавтодор" ААО уонна Ньурбатааҕы РЭС үлэһиттэрэ арыаллаһыннарынан трансформатор тиэйиилээх 14 миэтэрэ уһуннаах, 84 тонна уйуктаах трал Дьокуускайтан хоҥнубута уонна кулун тутар 12 күнүгэр Ньурбаҕа кэлэн улуус сүрүн подстанциятыгар туруорулунна.

Манна эбэн эттэххэ, бүгүн хампаанньа улуус 16 нэһилиэгэр "Ньурба улууһун үллэрэр ситимнэрин саҥардан оҥоруу" бырайыагын-симиэтэтин документаларын ырытан оҥорор. Билигин геодезическэй уонна геологическай чинчийиилэр ыытыллаллар, уот линиятын анныгар сир учаастактарын талыы оҥоһуллар.

Улуус дьаһалтатын пресс-сулууспата.

– Культуура министиэристибэтин күннэрин көрсө –

Бииргэ үлэлэһэргэ илии баттастылар

Сөбүлэһиигэ илии баттаһаллар.

Кулун тутар 12 күнүгэр Олоҥхо дьиэтигэр-духуобунас киинигэр Хомус аан дойдутааҕы түмэлин тэрээһинэ буолла. Бу күн Саха сиринээҕи Хомус музейын салайааччыта Шишигин Николай Спиридонович салайааччылаах бөлөх улуустарынан сылдьан хомуһу пропагандалааһыны таһынан улуус хас биирдии хомуска толороччутун истиигэ үлэ ыыталлар.

Бу күн Ньурба улууһун дьаһалтатын баһылыга Б.Н.Попов Саха сирин Хомус судаарыстыбаннай түмэлин кытары бииргэ үлэлэһэргэ Сөбүлэһиигэ түмэл салайааччыта Н.С.Шишигины кытта илии баттастылар.

Сиһилии хомусчуттар күрэстэрин туһунан аныгыскы нүөмэргэ билсиҥ.

Антонина СЕМЕНОВА.

– Тыа хаһаайыстыбата –

Ветуправление үлэтиттэн

Ветуправление начаалынныыга П.В.Павловтыын тэрилтэтин үлэтин-хамнаһын туһунан сэһэргэстибит.

- Ньурба улууһун ветеринарнай сулууспата 77 позицияны көрөн олоробут, - диир Павел Васильевич. - Өрөспүүбүлүкэттэн судаарыстыбаннай сорудах 2014 с. 270 тыһ. "головообработкаҕа" тиэрдиллибитэ. Сыл устата 292693 оҥордубут (108%). Ол иһигэр вакцинация, лабораторнай чинчийиилэр, үөн түһэриитэ уо.д.а. барыта киирэллэр.

Сүрүн үлэбит - киһиэхэ уонна сүөһүгэ сыстыганнаах ыарыылары сэрэтии уонна эмтээһин. Сэлликкэ сүөһүлэри 2-лиитэ көрдүбүт - 28187 ынах сүөһүнү, ол иһигэр 1878 - тэриллиилээх хаһаайыстыбалар киэннэрин. Сэллик ыарыытыгар учуокка турар дьон сүөһүлээх, ыттаах буоллулар даҕаны, бары хонтуруолга тутуллаллар. Ону таһынан сылга 2-тэ сүөһү хаанын бруцеллезкэ уонна лейкозка көрөбүт. Билиҥҥитэ балаһыанньа этэҥҥэ.

Сыстыганнаах ыарыылар син-биир биирдиилээн бааллар. Күндээдэҕэ ыттарга "чума плотоядных" диэн тура сылдьыбыта. 20 хонук иһинэн вакцинацияны, сэрэтэр үлэбитин ыытан ити ыарыыттан босхоломмуппут. Аканаҕа сылгыларга мыт (хабарҕаһыт) турбутун эмиэ кэмигэр эмтээбиппит. Ону таһынан паразитарнай ыарыылар баллар, үксүгэр ынах сүөһү, сылгы ыалдьар. Ону кэмигэр эмтиибит.

Эмтиир-сэрэтэр үлэҕэ сорудахпытын 100% толордубут. 3846 уулаах ынахтарга уонна 4306 саҥа төрөөбүт ньирэйдэргэ витаминизация оҥоһулунна. 3924 ньирэйгэ, 3841 уулаах ынахха "селенит натрия" бэрилиннэ. Ынах сүөһүгэ 1735 хирургическай көмөнү оҥордубут. Ол иһигэр аттаһыннар, араас эчэйиилэртэн эмтээһиннэр, сүөһүнү төрөтөөһүн эмиэ киирэллэр.

2014 с. саҥатыгар улууска 13325 ынах сүөһү, 10003 сылгы, 248 сибиинньэ баара. 01.01.2015 с. туругунан 12789 ынах сүөһү (сыл устата 536-нан аҕыйаата, ол эбэтэр 4%-нан), 9650 сылгы (-344, ол эбэтэр - 3%), 231 сибиинньэ (-17, ол эбэтэр 6% аҕыйаата) баар.

Сүрүн үлэбит ынах сүөһү, сылгы өлүүтэ улаханнык тахсыбатын туһугар туһуланар. Тэриллиилээх хаһаайыстыбаларга, буоларын курдук, син-биир көрүүттэн-истииттэн уонна отторун хаачыстыбата мөлтөҕүттэн тутулуктанан, сүөһү-сылгы өлүүтэ элбэх. 2014 с. түмүгүнэн 182 ынах сүөһү өллө, бу 2013 сыллааҕа 46-нан элбэх. Ол иһигэр "Күндээдэ" ААУо-ҕа - 59 ынах сүөһү, "Ньурба-Агро" МТС-ка - 8, "Ньурбачаан" ТХПК-га - 11, "Кэскил" СПК-ҕа - 22 сүөһү. Сыл устата 14 ынах сүөһү ардай аһыылаахтан өллө, ол иһигэр 12 - эдэр сүөһү. 1 сүөһүнү эһэ тардыбыта, оттон 13-үү ыттар сиэтилэр.

Сылгы айылҕаттан, күнтэн-дьылтан улахан тутулуктаах буолан, сороҕор өлүү арыый элбээн тахсар. 155 сылгы өлбүтэ, ити 2013 сыллааҕар 104-нэн элбэх. 16 сылгыны бөрө тардыбыта. Маалыкайга биир үөр сылгы Марханы туораан иһэн, бары ууга түһэн өлбүттэрэ. Биирдиилээн тэриллиилээх хаһаайыстыбаларынан көрдөххө, Степан Васильев аатынан сылгы собуотугар 67 сылгы өллө (сылгытын 10,12%-на), "Күндээдэ" ААУо-ҕа - 37 (8,33%), "Чаппанда" СПК-ҕа - 15 сылгы (3,11%).

Урукку сылларга сүөһү, сылгы ахсаана 1000-тан тахсанан аҕыйыыра. Оччолорго тэриллиилээх хаһаайыстыбаларга сүөһү-сылгы да билиҥҥитээҕэр элбэҕэ. 2014 с. түмүгүнэн улуус үрдүнэн сүөһү-сылгы ахсаанын түһүүтэ арыый да аччаата. Сүөһү аҕыйаһынын сүрүн төрүөтэ - иитэн-көрөн олорор дьоммут кырдьан үлэни кыайбат буолуулара. Ол эрээри, мин санаабар, үүт харчыта үрдээн дьоннор сүөһүлэрин аҕыйаталларын тохтотуохтара.

Ынах сүөһү уонна сылгы төрөөһүнүн хонтуруолга тутан олоробут. 2014 сылга 4259 ынах (77%) төрөөбүтэ, ол иһигэр тэриллиилээх хаһаайыстыбаларга - 428. Барыта улуус үрдүнэн 5536 ынах баар. Ньирэйдэри 98,16% тыыннаахтыы ылыллыбыта, онон көрдөрүүтэ арыый үчүгэй соҕус. 23 ынах оҕотун кээспитэ, ол иһигэр 10 - тэриллиилээх хаһаайыстыбаларга. Ордук элбэх ынах кээһиитэ Күндээдэҕэ бэлиэтэннэ - 5, Таркаайыга - 3, Хорулаҕа - 2. 55 тарбыйах өлөн төрөөбүтэ, ол иһигэр 12 - тэриллиилээх хаһаайыстыбаларга. Кээспит уонна өлбүт ньирэйи төрөөбүт ынахтар анаалыстарын көрүү түмүгэр сыстыганнааах ыарыы суоҕа быһаарыллыбыта. 5663 биэлээхпит, 3416 кулуну ыллыбыт, ол иһигэр тэриллиилээх хаһаайыстыбалар - 537. Кулуну ылыы көрдөрүүтэ улуус үрдүнэн 60,2%-ҥа тэҥнэстэ, оттон тэриллиилээх хаһаайыстыбаларга - 47,18%. Сылгы собуотугар баара-суоҕа - 28%.

Өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн аҕалыллыбыт кэлии ынах сүөһүттэн 2014 с. 24%-на өлөн туораата. Бу аҥардас көрүүттэн эрэ буолбатах, Саха сиригэр акклиматизацияны үчүгэйдик ааспакка тураллар. 2014 сылга Сүлэтээҕи "Сиибиктэ" бааһынай хаһаайыстыбаҕа 42 алтай ынаҕа кэлэн кыстаан тураллар. 28 ынах төрөөбүтэ. Быйыл улууска "Ньурба-Агро" МТС-ка 100 ынаҕы аҕалыллара былааннанар. Кэлии сүөһү биһиги сүөһүбүтүгэр тиийбэт диэн, боруодатын, сирин көрөн ылар наадатын этэн турабыт. Симментал боруодатын Саха сиригэр акклимитизациялатан сүөһү гынан олоробут. Биһиги усулуобуйабытыгар, килиимэппитигэр оруобуна сөп түбэһэр. Холобурга эттэххэ, Бүлүү улууһугар кэлин эмиэ симментал сүөһүлэри аҕалан, этэҥҥэ кыстатан тураллар. Инникитин итиннэ үлэлэһиэххэ наада.

Былырыыҥҥытааҕар ийэ сибиинньэ ахсаана элбээтэ, онон сыл бүтүүтэ манна көрдөрүү улаатыа дии саныыбын. Былырыын 46 тыһ. куурусса Дьокуускайтан аҕалыллыбыта. Билигин 43304 баар. Куурусса 2 сыл сымыыттаан баран тохтууллар, ол оннугар саҥа куурусса аҕалыллаллар. Бастакы тымныылар түһүүлэригэр фабрика тымныйыа диэн, бородууһуналарын-туохтарын барытын бүөлээн кэбиһэннэр, температурнай режимнэрэ кэһиллэн, үөһээги дьаарыска олорбут 2 тыһ. куурусса өлбүттэрэ. Баран көрбүппүт, эспэртиисэ оҥорбуппут, ыарыы эҥин суоҕа. Куурусса температурнай режимтэн улахан тутулуктаах, мантан саас үлэһиттэр температура режимин үчүгэйдик көрө сылдьыахтарын наада. Кэлин этэҥҥэлэр.

- Эмиэн хааччыллыыгыт хайдаҕый?

- Кэнники 3-4 сылга вакцинанан, атын да эмтэринэн хааччыллыы тубуста. Быйылгы сайаапкалаах эмпит кэлэрин кэтэһэбит. Билигин 1 мөл. солк. тахса суумалаах эмпит баар. Урут "Зооветснаб" диэн эминэн хаачыйар тэрилтэ баара, эстибитэ. Билигин "РОСТО"-ну кытта үлэлэһэбит, итиэннэ Ветеринария департамена бэйэтигэр улахан аптекалаах. Эмтэри ыларга федеральнай уонна өрөспүүбүлүкэ бүддьүөтүттэн үп көрүллэр, бэйэбит бүддьүөтү таһынан киллэрэр үппүтүттэн эмиэ туһанабыт. Онон сөптөөх эминэн хааччыллан олоробут. Ол эрээри үөн түһэрэр эмтэр сүрдээх сыаналаахтар, ол иһин итиннэ дьонтон боппуруостар киирэччилэр. Кэмигэр көрөн ыла сатыыбыт.

- Кэнники кэмнэ атын сирдэргэ киһи өлүүлээх түбэлтэлэринэн сэдиптээн, ыт боппуруоһа эмиэ сытыырхайда. Вет-сулууспа өттүттэн манна туох үлэ барарый?

- Кэнники Саха сиригэр ыты кытта сибээстээх хомолтолоох түбэлтэлэр тахсыбыттарынан сэдиптээн, манна харчы да көрүллэн, үлэ саҕаламмыта. Биһиги улууска ыты аҕыыга, дьэллик ыттары тутууга, вольердары тутууга уонна ыты эвтаназиялааһынҥа диэн 1680 тыһ. солк. анаммыта. Ити үп Ветеринария департаменынан улуус нэһилиэктэригэр тыырыллыбыта. Бытаарыы таҕыстар даҕаны, син үлэ барда. Ньурба к. баһылыга А.М.Иннокентьев үлэтин саҕалыырыгар бу хайысхаҕа болҕомтотун уурда. Биригээдэлэр тэриллибиттэрэ, вольердарын тута сылдьаллар. Вет-сулууспа ыты утутар 61 тыһ. солк. суумалаах эмтээхпит. Сокуоҥҥа эппиэттиир курдук, дойдуга көҥүллэммит эмтэри сакаастаан ылбыппыт. Тутуллубут ыттарга ыҥырдахтарына, бу ыт киһиэхэ кутталлаах эбэтэр ыарыылаах буоллаҕына өлөрөбүт. Ыт сылга биирдэ булгуччу ииримтиийииттэн вакцинацияланыахтаах. Хаһаайыттар кэлэн ыттарын регистрациялатыахтаахтар. Хас биирдии ыт хаартыскалаах, паспардаах буолуохтаах.

- Олунньуга Дьокуускайга командировкаҕа бара сылдьыыҥ туһунан.

- Ветеринария департаменыгар сыллааҕы отчуоппутун туттарбыппыт. Биһиги улууспут элбэх сүөһүлээх-сылгылаах 1-кы улахан бөлөххө киирэбит. Үлэбит сыанабылыгар былырыыҥҥытааҕар өссө үрдүк - 4,6 баалы туруорбуттара. 7 ветуправление начаалынныыктара, ол иһигэр мин эмиэ, 3 сылга ыытыллар хаттаан аттестацияны аастыбыт.

Сылын аайы бары нэһилиэктэринэн сылдьан, дьону приемнааһыны ыытабыт. Бу сылга киирэн баран Маалыкайга, Хатыыга, Малдьаҕарга, Аканаҕа, Мархаҕа, Хорулаҕа, Чуукаарга уонна Өҥөлдьөҕө сырыттым. Сүрүннээн ветеринария туһунан сокуон, ветуправление үлэтин боппуруостарынан киирэр ыйытыыларга хоруйдаатыбыт. Утары хоруйдамматах ыйытыктарга суругунан эппиэттиибит.

- Салайар кэлэктиибиҥ уонна уопсастыбаннай үлэ туһунан тугу кэпсиэххиний?

- Бу сылга диэри ветуправление 116 киһилээх үлэлээн кэллэ. Бүддьүөт тэрилтэлэригэр оптимизацияны ыытар туһунан өрөспүүбүлүкэ салалтатын уурааҕар сөп түбэһиннэрэн, сылын аайы ветуправление 5%-на оптимизацияҕа хабыллар. Ол курдук 2014 с. 6 киһи, быйыл тохсунньуга эмиэ 6 киһи уурайбыта. Төһө да кыра хамнастаах буоллар, ким үлэтиттэн уурайыан баҕарыаҕай, ыарыылаах боппуруос. Манна профсоюзнай уорганы кытта хамыыһыйа тэриллэн үлэлиир.

Уопсастыбаннай үлэттэн туора турбаппыт. Улуус уонна куорат таһымнаах бары тэрээһиннэргэ көхтөөхтүк кыттабыт. Былырыын улуустааҕы тыа хаһаайыстыбатын ыһыаҕар бастаабыппыт. Бүлүү куоракка регионнааҕы спартакиадаҕа 1 миэстэлэммиппит. Бэйэм мас тардыһыытын Федерациятын салайааччытын солбуйааччытабын. Соторутааҕыта Ньурбачаанҥа Софрон Андреев-Күүстээх Соппуруон бириигэр өрөспүүбүлүкэтээҕи турниры тэрийэн ыыттыбыт. Сүрүн сорукпут - ыччаттарбытын мас тардыһыытыгар эрчийэн улахан күрэхтэһиилэргэ бэлэмнээһин. Сотору Үөһээ Бүлүүгэ Манчаары Баһылай бириигэр спорт национальнай көрүҥнэригэр Спартакиада буолуоҕа. Улуус Сэбиэтин дьокутаата буоларым быһыытынан, тыа хаһаайыстыбатын, экология боппуруостарыгар уо.д.а. үлэлэһэбин.

Геннадий АНТОНОВ.

Визитка

Павел Васильевич Павлов 1972 с. Ньурба бөһүөлэгэр төрөөбүтэ. Маар орто оскуолатын кэнниттэн, 1995 с. Дьокуускайдааҕы тыа хаһаайыстыбатын институтун бүтэрбитэ. Үлэтин Амма улууһунааҕы ветеринарнай-чинчийэр лаборатория ветеринарнай-санитарнай экспериэнэ саҕалаабыта, 2 ыйынан лаборатория дириэктэринэн анаммыта. 1998 с. Маардааҕы ветучаастак бырааһынан, ветуправление ветеринарнай хонтуруолга отделыгар бырааһынан, онтон отдел сэбиэдиссэйинэн үлэлээбитэ. 2005 с. - Дьокуускай к. "Россельхознадзор" кылаабынай испэсэлиистэ. 2008 сылтан - Ньурба улууһунааҕы ветуправление начаалынныыгын солбуйааччыта. 2010 с. ахсынньы 1 к. ветуправление начаалынныыгынан анаммыта.

– Үөрэхтээһин –

Баһылыктыын көрсүһүүгэ

Олунньу 25-26 күннэригэр улуус баһылыга Борис Николаевич Попов оройуон оскуолаларын дириэктэрдэрин уонна нэһилиэктэрин баһылыгын кытта бу үөрэх дьылыгар иккис уочараттаах көрсүһүүтэ ыытылынна.

Үгэскэ кубулуйбут көрсүһүүгэ улуус баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйааччы С.Б.Дондокова, оройуоннааҕы үөрэх салаатын начальнига М.В. Маччасынова, үөрэх начальнигын I солбуйааччыта Кузьмина М.Г., каадыр отделын салайааччыта Саввинова Т.С., оройуон үөрэҕин общественнай Сэбиэтиттэн Кузьмин В.М. кыттыыны ыллылар.

Көрсүһүүгэ баһылык Попов Б.Н. бу үөрэх дьылыгар үөрэнээччилэр үөрэххэ хаачыстыбаларын, олимпиадаларга, научнай конференцияларга, спорка, культуураҕа ситиспит ситиһиилэрин, робототехникаҕа туох үлэ ыытылларын, БКЭ-ҕэ бэлэмнэнии үлэтэ, Улуу Кыайыы 70 сылыгар аналлаах үлэ хайдах-туох барарын ыйыталаста. Маны таһынан оскуола оҕо үөрэнэр эрэ кыһата буолуо суохтааҕын, оҕо оскуолаҕа кэлэн сынньанар, сайдар, оонньуур сирэ буолуохтааҕын тоһоҕолоон туран, хас биирдии оскуола тиэргэнин иһигэр сыыр, каток, футболлуур, сүүрэр-эрчиллэр хонуу тэриллиитигэр дириэктэрдэр туох үлэни ыыппыттарын туоһуласта. Оскуола дириэктэрдэрэ олохтоох салалтаны кытта туох-хайдах сыһыаннаах үлэлии олороллорун нэһилиэк баһылыктарыттан сураста.

Ол курдук, баһылык сэҥээриитин биирдиилээн ылбыт оскуолалартан аатталыыр эбит буоллахха, холобура, ыраах сытар Хорула, Өҥөлдьө оскуолаларын үөрэнээччилэрэ үөрэххэ да, спорт да өттүгэр элбэх ситиһиилэрдээхтэрэ үөрдэр. Учууталлар бары сыраларын-күүстэрин ууран туран үлэлиилэрин түмүгэр үөрэнээччилэр ситиһиилэрэ элбэх. Эдэр кэскиллээх дириэктэрдэр Семенов Василий Николаевич, Павлов Андрей Николаевич оҕолор тустарыгар оскуола таһыгар сыыр, каток оҥорон, хайыһарынан оскуола үөрэнээччилэрин үгүстэрин хаачыйбыттара, музыкальнай инструменнары сакаастаабыттара хайҕанар суол. Оттон Хаҥалас сиригэр эмиэ оҕо туһугар үлэ таһаарыылаахтык ыытыллар. Уопуттаах дириэктэр Анисимов Семен Афанасьевич салайар агрооскуолата республикаҕа бастыҥнар ахсааннарыгар сылдьар, оскуола өрө көтөҕүллүүлээхтик бу муус устар ыйга 85 сыллаах үбүлүөйүн бэлиэтииргэ бэлэмнэнэр.

Баһылык куорат улахан оскуолаларыттан, төрөппүт, үөрэнээччи уонна учууутал сомоҕолоһуутун бары хайысхаҕа үтүө түмүктэрдээх үлэтэ саҕаламмытын, биллэ көстөрүн Ньурба 2 №-дээх оскуоланы (дириэктэр Андреев Р.В.) уонна Убайаан орто оскуолатын (дириэктэр Иванова Л.В.) бэлиэтээтэ. Ньурба 1 №-дээх оскуола (дириэктэр Васильева В.Р.) оскуола территориятын кэҥэтиигэ сөптөөх этиилэри оҥорон тиксэрэллэрин сорудахтаата. Оскуола иһиннээҕи уонна таһынааҕы эйгэ "территория доброжелательности", ол эбэтэр истиҥ сыһыан, көрсүө-сэмэй майгы, эйэҕэс буолуу саҕаланар, чочуллар сирэ буолуохтаах диэн тоһоҕолоон бэлиэтээтэ. Онон оскуола киэҥ, күөх сирдээх, кырасыабай көстүүлээх тутуулардаах, сынньалаҥ дьоҕус сквердардаах, от-мас, сибэкки олордуулаах, оҕо-аймах хараҕын үөрдэр, тардыһар сирэ буолуохтаах диэтэ.

Оскуолаларга төрөппүтү кытта үлэ ыкса ситимнээхтик, тиһигин быспакка ыытылларын, выпускниктар оскуолаларыгар истиҥ сыһыаннаахтара үгүс дьоҥҥо холобур буоларын ыйда. "Төрөппүтү кытта үлэ хас биирдии учуутал үөрэтэр үлэтин таһынан, иитэр үлэтин сүрүн тосхоло буолар, саха киһитэ оҕотун бэйэтин тус холобурунан иитэр, оҕо ийэ-аҕа төрүт дьарыгын, үлэтин көрөн иитиллэр, үөрэнэр. Онон төрөппүт үөрэхтээх да, үөрэҕэ да суох буоллун, кини сыаналаныахтаах, убаастаныахтаах, учууталларга үтүөтүк ахтыллыахтаах," - диэн баһылык санаатын үллэһиннэ.

Сайдыылаах дойду оскуолаларыттан биһиги да хаалсыа суохтаахпыт, тупсаран оҥоруу үлэтин күүскэ ыытыахтаахпыт, билиҥҥи ирдэбилгэ эппиэттиир саҥа сүүрээннэри киллэриэхтээхпит диэн санааттан баһылык Попов Б.Н. күөх газоннары оскуола тиэргэнигэр тэлгэтиигэ үлэ саҕаланыахтааҕын эттэ. Манна саҕалааһын быһыытынан Ньурба 2 №-дээх уонна Хаҥалас орто оскуолалара киириэхтэрэ. Быйылгы сыл Россия үрдүнэн Предпринимательство сылынан биллэриллибитинэн, Ньурба Бизнес-инкубаторын кытары үлэ ыкса ситимнээхтик барыахтааҕын, оҕолорго предпринимательство үлэтин туһунан сырдатыы, быһаарыы күүскэ ыытыллыахтааҕын дириэктэрдэргэ сүбэлээтэ.

Баһылык бары оскуолалар дириэктэрдэригэр уонна нэһилиэктэр баһылыктарыгар өссө төгүл оҕо сынньанар эйгэтин тэрийэргэ болҕомто ууралларыгар, роботехниканы күүскэ сайыннаралларыгар, "Музыка для всех" бырайыагынан музыкальнай инструменнарынан, кадрдарынан толору хаачыллалларыгар, Улуу Кыайыы 70 сылыгар аналлаах үлэлэри бары оскуолаларга үрдүк таһымҥа ыытталларыгар, Кыайыы парадыгар "Бессмертный полк" акцияны ыытан кыттларыгар сорудахтаата. Баһылык Попов Б.Н. бу сорудахтара туолуутугар үөрэх салаатыгар, нэһилиэк баһылыктарыгар болҕомто ууралларыгар уонна тус бэйэтин хонтуруолугар ыларын бэлиэтээн эттэ.

Улуус баһылыга Б.Н. Попов билиҥҥи сайдыылаах үйэҕэ оскуола эйгэтэ оҕоҕо киһи бастыҥ хаачыстыбаларын, олоххо тардыһыытын күүһүрдэр, инники олоххо сирдиир, сырдык саҕахтары ыйарга бастыҥ ориентир, суолдьут сулус буоларын туһунан бэйэтин санаатын бары дириэктэрдэргэ, баһылыктарга тиэртэ. Онон туох-хайдах үлэни ыытан, бу сайдар эйгэни тэрийэн-дьаһанан олороллоругар сүрүн хайысхаларын, көрүүлэрин торумнаата.

Татьяна САВВИНОВА,
Ньурба оройуонун үөрэҕирии управлениетын кадр отделын салайааччыта.

ПРОГРАММА ТВ 16 - 20 МАРТА

Понедельник, 16 марта

ПЕРВЫЙ

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.10 Контрольная закупка 12+ 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55, 03.00 Модный приговор 12+ 12.10 Женский журнал 12+ 12.20 Сегодня вечером 16+ 14.25, 15.15, 01.15 Время покажет 16+ 16.05, 04.00 Мужское/Женское 16+ 17.00, 02.05 Наедине со всеми 16+ 18.00 Вечерние Новости 18.45 Давай поженимся! 16+ 19.50 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 21.30 Т/с "Орлова и Александров" 16+ 23.25 Вечерний Ургант 16+ 00.00 Познер 16+ 01.00 Ночные новости

РОССИЯ1

05.00 Утро России 09.00, 00.45 Убить гауляйтера. Приказ для троих 12+ 09.55 О самом главном 12+ 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Вести-Москва 11.55 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Я больше не боюсь" 12+ 16.00 Т/с "Последний янычар" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 0+ 21.00 Т/с "Родина" 16+ 22.10 Путь на Родину 12+

НВК САХА

06:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 07:00 - Саҥа күн-Новый день 6+ 10:00 - Саха сирэ 12+ 10:15 - Аал-луук мас 6+ 11:00 - Геван 6+ 11:30 - "Са?а кэм киһитэ" ("Сунтаар" ТВ) 6+ 12:00 - Саха сирэ 12+ 12:15 - Саҥа сүүрээн 6+ 12:30 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 13:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 14:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 15:00 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 16:00 - Будем вместе 12+ 16:15 - Аал-луук мас 6+ 16:30 - Автографы Победы 6+ 17:00 - В кадре-республика (ТВ "Нерюнгри") 6+ 17:30 - Дойдум дьоно ("Бэрдьигэс" ТВ) 6+ 18:00 - Саха сирэ 12+ 18:15 - Үтүө киэһэнэн! 6+ 18:45 - Күнчээн 0+ 19:00 - Якутия 12+ 19:15 - Улуу Кыайыы 70 сылыгар 6+ 19:45 - Sakha-card 6+ 20:00 - Буква закона 12+ 20:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 21:00 - Биһикчээн 0+ 21:15 - Атах тэпсэн олорон 12+ 21:45 - Саҥа сүүрээн 22:00 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 23:00 - Саха сирэ-Якутия 12+ 23:30 - Үтүө киэһэнэн! 6+

ПЯТЫЙ

05.00, 09.00, 11.00, 14.30, 17.30, 21.00 Сейчас 05.10 Утро на "5" 6+ 08.30 Место происшествия 09.30, 10.30, 11.30, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 15.35, 16.30 Т/с "Белые волки" 16+ 18.00, 18.30, 19.00, 00.35, 01.15, 01.55, 02.30, 03.00, 03.35, 04.05 Т/с "Детективы" 16+ 19.30, 20.15 Т/с "След" 16+ 21.25 Т/с "Такая работа" 16+ 22.15 Момент истины 16+ 23.10 Место происшествия 16+ 00.10 День ангела 0+

КУЛЬТУРА

06.00 Евроньюс 0+ 09.00, 14.00, 18.00, 22.25 Новости культуры 09.15 Наблюдатель 0+ 10.15 Х/ф "Член правительства" 0+ 12.05 Линия жизни 0+ 13.05, 00.40 Т/с "Петербургские тайны" 0+ 14.10 Путешествие к Чехову 0+ 15.20 Иван Козловский, Сергей Лемешев. Песни и романсы 0+ 15.45 Х/ф "Человек на своем месте" 0+ 17.25 Д/ф "Таёжный тупик. Лыковы" 0+ 18.15 Главная роль 0+ 18.30 Сати. Нескучная классика... 0+ 19.10 Д/ф "Нойзидлерзее. Нигде нет такого неба" 0+ 19.30 Тем временем 0+ 20.20 Монолог -х частях 0+ 20.45 Х/ф "Республика ШКИД" 0+ 22.45 Х/ф "Идиот" 0+ 01.35 Д/ф "Музейный комплекс Плантен-Моретюс. Дань династии печатников" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 М/с "Букашки" 0+ 04.10 М/с "Смурфики" 0+ 05.00, 08.20, 10.10 Прыг-Скок Команда 0+ 05.10 М/с "Лунтик и его друзья" 0+ 06.00 М/ф "38 попугаев" 0+, "Бабушка удава" 0+, "Как лечить удава?" 0+, "Куда идет слонёнок?" 0+, "А вдруг получится!.." 0+ 06.40, 17.55, 01.15 М/с "Весёлые паровозики из Чаггингтона" 0+ 07.30, 01.55 М/с "Тинга-Тинга. Страна африканских мифов" 0+ 07.50 Лентяево 0+ 08.30, 02.20 М/с "Мир слов" 0+ 09.10, 16.50, 00.50 М/с "Щенячий патруль" 0+ 09.30 М/ф "Девочка в цирке" 0+, "Зеркальце" 0+ 10.20, 17.15 М/с "Новые приключения пчёлки Майи" 0+ 11.00 Почемучка 0+ 11.15 М/с "Маша и Медведь" 0+ 13.45 М/с "Свинка Пеппа" 0+ 15.00, 00.25 М/с "Боб-строитель" 0+ 15.45, 02.55 М/с "Привет, я Николя!" 0+ 18.40 М/ф "Весенняя сказка" 0+, "Зай и Чик" 0+, "Снегирь" 0+, "Антошка" 0+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.40 М/с "Барбоскины" 0+ 21.15 Т/с "Классная школа" 0+ 21.45 М/с "Миксели" 0+ 21.50 Т/с "Принцесса слонов" 12+ 22.15 Навигатор. Апгрейд 12+

Вторник, 17 марта

ПЕРВЫЙ

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.10 Контрольная закупка 12+ 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55, 03.00 Модный приговор 12+ 12.10 Женский журнал 12+ 12.20, 21.30 Т/с "Орлова и Александров" 16+ 14.25, 15.15, 02.15 Время покажет 16+ 16.05, 04.00 Мужское / Женское 16+ 17.00, 01.20 Наедине со всеми 16+ 18.00 Вечерние Новости 18.45 Давай поженимся! 16+ 19.50 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 23.30 Вечерний Ургант 16+ 00.05 Ночные новости

РОССИЯ1

05.00 Утро России 09.00 Старатели морских глубин. Найти затонувшие миллиарды 12+ 09.55 О самом главном 12+ 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Вести-Москва 11.55 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Я больше не боюсь" 12+ 16.00 Т/с "Последний янычар" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 0+ 21.00 Т/с "Родина" 16+ 22.55 Вечер с Владимиром Соловьёвым 12+ 00.35 Эдвард Радзинский. Боги жаждут 12+

НВК САХА

06:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 07:00 - Саҥа күн-Новый день 6+ 10:00 - Саха сирэ 12+ 10:15 - Чэгиэн 12+ 11:00 - Сардаана 6+ 11:30 - Дойдум дьоно ("Хотун Булуу" ТВ) 6+ 12:00 - Саха сирэ 12+ 12:15 - Саҥа сүүрээн 6+ 12:30 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 13:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 14:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 15:00 - Жизнь прекрасна! 6+ 16:00 - Прогресс 6+ 16:30 - В кадре-республика (ТВ "Томпо") 6+ 16:45 - Дойдум дьоно ("Панорама" ТВ) 6+ 17:30 - "Хотугу сулус" 6+ 18:00 - Саха сирэ 12+ 18:15 - Үтүө киэһэнэн! 6+ 18:45 - Күнчээн 6+ 19:00 - Якутия 12+ 19:15 - Дойдум дьоно ("Таатта" ТВ) 6+ 19:30 - Харах далыгар 12+ 20:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 21:00 - Биһикчээн 0+ 21:15 - Аал-луук мас 6+ 21:45 - Саҥа сүүрээн 6+ 22:00 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 23:00 - Саха сирэ-Якутия 12+ 23:30 - Үтүө киэһэнэн! 6+

ПЯТЫЙ

05.00, 09.00, 11.00, 14.30, 17.30, 21.00 Сейчас 05.10 Утро на "5" 6+ 08.30 Место происшествия 09.30, 11.30, 02.40 Х/ф "Три дня вне закона" 16+ 12.25 Х/ф "Курьер на восток" 16+ 15.00 Открытая студия 15.50 Х/ф "Сумка инкассатора" 12+ 18.00, 18.30, 19.00 Т/с "Детективы" 16+ 19.30, 20.15, 22.15 Т/с "След" 16+ 21.25 Т/с "Такая работа" 16+ 23.00 Х/ф "А зори здесь тихие" 12+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00, 14.00, 18.00 Новости культуры 09.15 Наблюдатель 0+ 10.15 Х/ф "Когда казаки плачут" 0+, "Колька-опера" 0+ 11.25, 00.00 Д/ф "Хюэ - город, где улыбается печаль" 0+ 11.40 Пятое измерение 0+ 12.10 Острова 0+ 12.50 Д/ф "Образы воды" 0+ 13.05, 00.55 Т/с "Петербургские тайны" 0+ 14.10 Путешествие к Чехову 0+ 15.15 Д/ф "В моей душе запечатлен..." 0+ 15.45 Д/ф "Музейный комплекс Плантен-Моретюс. Дань династии печатников" 0+ 16.00 Х/ф "Идиот" 0+ 18.15 Главная роль 0+ 18.30 Д/ф "Александр Тихомиров. По ту сторону маски" 0+ 19.10 Правила жизни 0+ 19.40 Юбилей актрисы 0+ 20.20 Монолог -х частях 0+ 20.50 Спектакль "Царская невеста" 0+ 00.15 Д/ф "Гийом Аполлинер, который украл "Джоконду" 0+ 01.50 Д/ф "Луций Анней Сенека" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00, 00.05 М/с "Букашки" 0+ 04.10 М/с "Смурфики" 0+ 05.00, 08.20, 10.10 Прыг-Скок Команда 0+ 05.10 М/с "Лунтик и его друзья" 0+ 06.00 М/ф "Привет Мартышке" 0+, "Завтра будет завтра" 0+, "Зарядка для хвоста" 0+, "Ненаглядное пособие" 0+ 06.40, 17.55, 01.15 М/с "Весёлые паровозики из Чаггингтона" 0+ 07.30, 01.55 М/с "Тинга-Тинга. Страна африканских мифов" 0+ 07.50 Лентяево 0+ 08.30, 02.20 М/с "Мир слов" 0+ 09.10, 16.50, 00.50 М/с "Щенячий патруль" 0+ 09.30 М/ф "Верните Рекса" 0+, "Храбрец-удалец" 0+ 10.20, 17.15 М/с "Новые приключения пчёлки Майи" 0+ 11.00 Почемучка 0+ 11.15 М/с "Барбоскины" 0+ 13.45 М/с "Свинка Пеппа" 0+ 15.00, 00.20 М/с "Боб-строитель" 0+ 15.45, 02.55 М/с "Привет, я Николя!" 0+ 18.40 М/ф "Приключения кузнечика Кузи" 0+, "Странная птица" 0+, "Часы с кукушкой" 0+, "Два весёлых гуся" 0+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.40 М/с "Фиксики" 0+ 21.15 Т/с "Классная школа" 0+ 21.45 М/с "Миксели" 0+ 21.50 Т/с "Принцесса слонов" 12+ 22.15 Навигатор. Апгрейд 12+

Среда, 18 марта

ПЕРВЫЙ

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.10, 04.15 Контрольная закупка 12+ 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55, 03.15 Модный приговор 12+ 12.10 Женский журнал 12+ 12.20, 21.30 Т/с "Орлова и Александров" 16+ 14.25, 15.15, 02.25 Время покажет 16+ 16.05 Мужское/Женское 16+ 17.00, 01.30 Наедине со всеми 16+ 18.00 Вечерние Новости 18.45 Давай поженимся! 16+ 19.50 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 23.30 К 50-летию выхода человека в открытый космос. Первый шаг в бездну 12+ 00.30 Политика 16+

РОССИЯ1

05.00 Утро России 09.00 Алексей Леонов. Прыжок в космос 12+ 09.55 О самом главном 12+ 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Вести-Москва 11.55 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Я больше не боюсь" 12+ 16.00 Т/с "Последний янычар" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 0+ 21.00 Т/с "Родина" 16+ 22.50 Специальный корреспондент 16+ 00.30 Эдвард Радзинский. Боги жаждут 12+

НВК САХА

06:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 07:00 - Саҥа күн-Новый день 6+ 10:00 - Саха сирэ 12+ 10:15 - Тыыннаах дорҕоон 6+ 11:00 - Геван 6+ 11:30 - Дойдум дьоно ("Бороҕон" ТВ) 6+ 12:00 - Саха сирэ 12+ 12:15 - Саҥа сүүрээн 6+ 12:30 - Жизнь прекрасна! 6+ 13:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 14:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 15:00 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 16:00 - Кинозавод 6+ 16:30 - ТВ фондатыттан 6+ 17:00 - Дойдум дьоно ("Бэрдьигэс" ТВ) 6+ 17:30 - Дойдум дьоно ("Бороҕон" ТВ) 6+ 18:00 - Саха сирэ 12+ 18:15 - Үтүө киэһэнэн! 6+ 18:45 - Күнчээн 6+ 19:00 - Якутия 12+ 19:15 - Парламентский вестник 12+ 19:45 - Тыа сирэ-олох төрдө 12+ 20:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 21:00 - Биһикчээн 0+ 21:15 - Саха санаата 6+ 21:45 — Саҥа сүүрээн 6+ 22:00 - Жизнь прекрасна! 6+ 23:00 - Саха сирэ-Якутия 12+ 23:30 - Үтүө киэһэнэн! 6+

ПЯТЫЙ

05.00, 09.00, 11.00, 14.30, 17.30, 21.00 Сейчас 05.10 Утро на "5" 6+ 08.30 Место происшествия 09.30 Х/ф "Самолет летит в Россию" 16+ 11.30 Х/ф "А зори здесь тихие" 12+ 15.00 Открытая студия 15.55 Х/ф "Я шагаю по Москве" 12+ 18.00, 18.30, 19.00 Т/с "Детективы" 16+ 19.30, 20.15, 22.15 Т/с "След" 16+ 21.25 Т/с "Такая работа" 16+ 23.00 Х/ф "Молодая жена" 12+ 01.00 Х/ф "Уснувший пассажир" 12+ 02.35 Сумка инкассатора 12+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00, 14.00, 18.00, 22.25 Новости культуры 09.15 Наблюдатель 0+ 10.15 Х/ф "Черт с портфелем" 0+ 11.35, 01.50 Д/ф "Роберт Фолкон Скотт" 0+ 11.40 Красуйся, град Петров! Зодчий Иван Старов 0+ 12.10 Д/ф "Дом на Гульваре" 0+ 13.05, 00.55 Т/с "Петербургские тайны" 0+ 14.10 Путешествие к Чехову 0+ 15.15 Д/ф "Александр Тихомиров. По ту сторону маски" 0+ 15.55 Русская верфь 0+ 16.25 Творческий вечер Юлии Борисовой 0+ 17.05 Исторические концерты 0+ 18.15 Главная роль 0+ 18.30 Острова 0+ 19.10 Правила жизни 0+ 19.40 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.50 Д/с "Битвы на гороховом поле" 0+ 20.20 Монолог -х частях 0+ 20.50 Выход в космос 0+ 21.35 Д/ф "Древние рукотворные чудеса. Забытый город Китая" 0+ 22.45 Х/ф "Дядя Ваня" 0+ 00.30 Д/ф "Розы для короля. Игорь Северянин" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00, 23.55 М/с "Букашки" 0+ 04.10 М/с "Смурфики" 0+ 05.00, 08.20, 10.10 Прыг-Скок Команда 0+ 05.10 М/с "Лунтик и его друзья" 0+ 06.00 М/ф "В некотором царстве..." 0+, "Огневушка-поскакушка" 0+ 06.40, 17.55, 01.15 М/с "Весёлые паровозики из Чаггингтона" 0+ 07.30, 01.55 М/с "Тинга-Тинга. Страна африканских мифов" 0+ 07.50 Лентяево 0+ 08.30, 02.20 М/с "Мир слов" 0+ 09.10, 16.50, 00.50 М/с "Щенячий патруль" 0+ 09.30 М/ф "Весенняя сказка" 0+, "Зай и Чик" 0+, "Антошка" 0+ 10.20, 17.15 М/с "Новые приключения пчёлки Майи" 0+ 11.00 Почемучка 0+ 11.15 М/с "Фиксики" 0+ 13.45 М/с "Свинка Пеппа" 0+ 15.00, 00.20 М/с "Боб-строитель" 0+ 15.45, 02.55 М/с "Привет, я Николя!" 0+ 18.40 М/ф "Можно и нельзя" 0+, "Шутки" 0+, "Заяц Коська и родничок" 0+, "Рыжий, рыжий, конопатый" 0+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+

Четверг, 19 марта

ПЕРВЫЙ

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.10 Контрольная закупка 12+ 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55, 03.00 Модный приговор 12+ 12.10 Женский журнал 12+ 12.20, 21.30 Т/с "Орлова и Александров" 16+ 14.25, 15.15, 01.15 Время покажет 16+ 16.05, 04.00 Мужское / Женское 16+ 17.00, 02.10 Наедине со всеми 16+ 18.00 Вечерние Новости 18.45 Давай поженимся! 16+ 19.50 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 23.30 Вечерний Ургант 16+ 00.05 Ночные новости 00.20 На ночь глядя 16+

РОССИЯ1

05.00 Утро России 09.00, 23.35 "Ангара". В космос по-русски 12+ 09.55 О самом главном 12+ 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Вести-Москва 11.55 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Я больше не боюсь" 12+ 16.00 Т/с "Последний янычар" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 0+ 21.00 Т/с "Родина" 16+ 21.55 Вечер с Владимиром Соловьёвым 12+ 00.30 Анатомия любви. Эва, Пола и Беата 12+

НВК САХА

06:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 07:00 - Саҥа күн-Новый день 6+ 10:00 - Саха сирэ 12+ 10:15 - ТОК 6+ 11:15 - Продвижение 6+ 11:30 - Дойдум дьоно ("Майа" ТВ) 6+ 12:00 - Саха сирэ 12+ 12:15 - Саҥа сүүрээн 6+ 12:30 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 13:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 14:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 15:00 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 16:00 - Байанай 16+ 16:30 - "Хотугу сулус" 6+ 17:00 - В кадре-республика (ТВ "Спектр") 6+ 17:30 - "Хоһуун" ("Хаҥалас" ТВ) 6+ 18:00 - Саха сирэ 12+ 18:15 - Үтүө киэһэнэн! 6+ 18:45 - Күнчээн 6+ 19:00 - Якутия 12+ 19:15 - Эргимтэ 12+ 19:30 - Саҥа сүүрээн 6+ 19:45 - Диалог с властью 12+ 20:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 21:00 - Биһикчээн 0+ 21:15 - Сэргэлээххэ сэһэргэһиэх 6+ 22:00 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 23:00 - Саха сирэ-Якутия 12+ 23:30 - Үтүө киэһэнэн! 6+

ПЯТЫЙ

05.00, 09.00, 11.00, 14.30, 17.30, 21.00 Сейчас 05.10 Утро на "5" 6+ 08.30 Место происшествия 09.30, 11.30 Х/ф "Уснувший пассажир" 12+ 12.10 Х/ф "Егерь" 16+ 15.00 Открытая студия 15.50 Х/ф "Молодая жена" 12+ 18.00, 18.30, 19.00 Т/с "Детективы" 16+ 19.30, 20.15, 22.15 Т/с "След" 16+ 21.25 Т/с "Такая работа" 16+ 23.00 Х/ф "Я шагаю по Москве" 12+ 00.35 Х/ф "Курьер на восток" 16+ 02.25 Х/ф "Самолет летит в Россию" 16+ 04.00 Право на защиту 16+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00, 14.00, 18.00, 22.25 Новости культуры 09.15 Наблюдатель 0+ 10.15 Х/ф "Дядя Ваня" 0+ 12.10, 21.35 Д/ф "Древние рукотворные чудеса. Гигантский Будда" 0+ 12.55, 01.50 Д/ф "Джакомо Пуччини" 0+ 13.05, 00.55 Т/с "Петербургские тайны" 0+ 14.10 Путешествие к Чехову 0+ 15.15 Д/ф "Гори, гори, моя звезда" 0+ 15.55 Русская верфь 0+ 16.25 Д/ф "Этот неукротимый Жолио-Кюри" 0+ 17.05 Исторические концерты 0+ 18.15 Главная роль 0+ 18.30 Острова 0+ 19.10 Правила жизни 0+ 19.40 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.50 Д/с "Тайны рефлексологии" 0+ 20.20 Монолог -х частях 0+ 20.45 Культурная революция 0+ 22.45 Х/ф "И жизнь, и слезы, и любовь" 0+ 00.30 Д/ф "И оглянулся я на дела мои..." 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 М/с "Букашки" 0+ 04.10 М/с "Смурфики" 0+ 05.00, 08.20, 10.10 Прыг-Скок Команда 0+ 05.10 М/с "Лунтик и его друзья" 0+ 06.00 М/ф "Храбрый портняжка" 0+, "Горшочек каши" 0+ 06.40, 17.55, 01.15 М/с "Весёлые паровозики из Чаггингтона" 0+ 07.30, 01.55 М/с "Тинга-Тинга. Страна африканских мифов" 0+ 07.50 Лентяево 0+ 08.30, 02.20 М/с "Мир слов" 0+ 09.10, 16.50, 00.50 М/с "Щенячий патруль" 0+ 09.30 М/ф "Приключения кузнечика Кузи" 0+, "Странная птица" 0+, "Два весёлых гуся" 0+ 10.20, 17.15 М/с "Новые приключения пчёлки Майи" 0+ 11.00 Почемучка 0+ 11.15 М/с "Смешарики" 0+ 13.45 М/с "Свинка Пеппа" 0+ 15.00, 00.20 М/с "Боб-строитель" 0+ 15.45, 02.55 М/с "Привет, я Николя!" 0+ 18.40 М/ф "Волшебная птица" 0+, "Жихарка" 0+, "Лиса Патрикеевна" 0+, "Апельсин" 0+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.40 М/с "Маша и Медведь" 0+ 21.15 Т/с "Классная школа" 0+

Пятница, 20 марта

ПЕРВЫЙ

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.10 Контрольная закупка 12+ 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55 Модный приговор 12+ 12.10 Женский журнал 12+ 12.20 Т/с "Орлова и Александров" 16+ 14.25, 15.15 Время покажет 16+ 16.05 Мужское/Женское 16+ 17.00 Жди меня 16+ 18.00 Вечерние Новости 18.45 Человек и закон 16+ 19.50 Поле чудес 16+ 21.00 Время 21.30 Голос. Дети 12+ 23.40 Вечерний Ургант 16+ 00.35 К 100-летию Святослава Рихтера. "Загадка Рихтера" 12+ 01.35 Х/ф "Лев" 12+ 03.40 Х/ф "Амелия" 12+

РОССИЯ1

05.00 Утро России 08.55 Мусульмане 12+ 09.10 Главная сцена. Специальный репортаж 12+ 10.05 О самом главном 12+ 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Вести-Москва 11.55 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Я больше не боюсь" 12+ 16.00 Т/с "Последний янычар" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 21.00 Главная сцена 12+ 23.25 Х/ф "Спасибо за любовь" 12+

НВК САХА

06:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 07:00 - Саҥа күн-Новый день 6+ 10:00 - Саха сирэ 12+ 10:15 - Полярная звезда. Телеконкурс 6+ 11:00 - Харах далыгар 12+ 12:00 - Саха сирэ 12+ 12:15 - Саҥа сүүрээн 6+ 12:30 - Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+ 13:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 14:00 - Эфиргэ Саха радиота 6+ 15:00 - Жизнь прекрасна! 6+ 16:00 - Атах тэпсэн олорон 12+ 16:30 - ТВ фондатыттан 6+ 17:00 - Дойдум дьоно ("Ньурба" ТВ) 6+ 17:30 - Дойдум дьоно ("Хотун Бҥлҥҥ" ТВ) 6+ 18:00 - Саха сирэ 12+ 18:15 - Үтүө киэһэнэн! 6+ 18:45 - Күнчээҥҥэ эҕэрдэ 0+ 19:00 - Якутия 12+ 19:15 - Дойдум дьоно ("Амма" ТВ) 6+ 19:30 - Саҥа сүүрээн 6+ 19:45 - Санаалар 12+ 20:30 - Саха сирэ-Якутия 12+ 21:00 - Биһикчээн 0+ 21:15 - Тыыннаах дорҕоон 6+ 22:00 - Үчүгэйиэн бу сиргэ! 6+ 23:00 - Саха сирэ-Якутия 12+ 23:30 - Үтүө киэһэнэн! 6+

ПЯТЫЙ

05.00, 09.00, 11.00, 14.30, 17.30 Сейчас 05.10 Момент истины 16+ 06.00 Утро на "5" 6+ 08.30 Место происшествия 09.30, 10.30, 11.30, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 15.30, 16.30 Т/с "Тени исчезают в полдень" 12+ 18.00, 18.45, 19.35, 20.25, 21.10, 22.00, 22.50, 23.40 Т/с "След" 16+ 00.25, 01.00, 01.35, 02.10, 02.45, 03.20, 03.55, 04.35 Т/с "Детективы" 16+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00, 14.00, 18.00, 22.30 Новости культуры 09.20 Затерянный мир 0+ 10.05 Х/ф "И жизнь, и слезы, и любовь" 12+ 11.50 Письма из провинции. Самарская область 0+ 12.20 Д/ф "Надежда Казанцева. Парадоксы судьбы" 0+ 12.50, 22.50 Х/ф "Храни меня, мой талисман" 0+ 14.10 Путешествие к Чехову 0+ 15.20 Черные дыры. Белые пятна 0+ 16.05, 01.40 Д/ф "Феррара - обитель муз и средоточие власти" 0+ 16.25 Царская ложа 0+ 17.05 Исторические концерты 0+ 18.15 Х/ф "Пассажирка" 0+ 19.50 Д/ф "Рихтер непокоренный" 0+ 00.00 Пиано Гайз 0+ 00.55 В поисках сокровищ Царского Села 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 М/с "Букашки" 0+ 04.10, 11.15 М/с "Смурфики" 0+ 05.00, 08.20, 10.10 Прыг-Скок Команда 0+ 05.10 М/с "Лунтик и его друзья" 0+ 06.00 М/ф "Заколдованный мальчик" 0+ 06.40, 17.55, 01.15 М/с "Весёлые паровозики из Чаггингтона" 0+ 07.30, 01.55 М/с "Тинга-Тинга. Страна африканских мифов" 0+ 07.50 Лентяево 0+ 08.30, 02.20 М/с "Мир слов" 0+ 09.10, 16.50, 00.50 М/с "Щенячий патруль" 0+ 09.30 М/ф "Можно и нельзя" 0+, "Заяц Коська и родничок" 0+, "Рыжий, рыжий, конопатый" 0+ 10.20, 17.15 М/с "Новые приключения пчёлки Майи" 0+ 11.00 Почемучка 0+ 15.00, 00.20 М/с "Боб-строитель" 0+ 15.45, 02.55 М/с "Привет, я Николя!" 0+ 18.40 М/ф "Хитрая ворона" 0+, "Первая охота" 0+, "Кто я такой?" 0+, "По собственному желанию" 0+, "Топтыжка" 0+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.40 М/с "Чарли и Лола" 0+ 21.25 Т/с "Классная школа" 0+ 21.50 Т/с "Принцесса слонов" 12+ 22.40 Навигатор. Апгрейд 12+ 22.50 Х/ф "Революцией призванный. Я знаю силу слов" 12+

– Иһирэх тылынан –

Барыбытыгар өрүү холобур

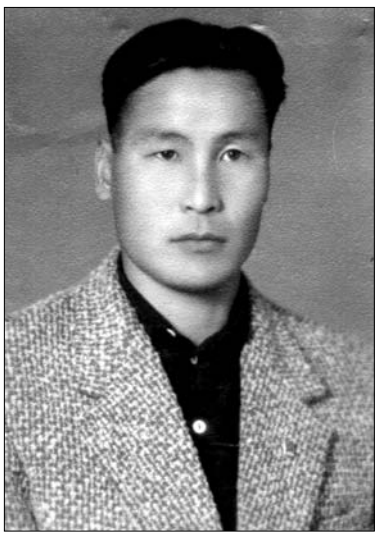

Аҕа дойду сэриитин сылларыгар саа-саадах тутан Ийэ дойдуларын көмүскүү бары кыанар дьон барбыттарыгар, оҕо-уруу, дьахтар, эмээхсин, оҕонньор хаалтара. Кыайыы туһугар диэн хара көлөһүннэрин тохпуттара, олорон көрбөккө үлэлээбиттэрэ. Ол кэмнэргэ төрөөбүт оҕолор аччык кыһалҕатын, үлэ кытаанаҕын эттэринэн-хааннарынан билэн улаппыттара.

Афанасий Григорьевич аҕата Кэрэ Киргиэлэй (1896-1942 сс.) ас барбат буолан 49 сааһыгар олохтон барбыт. Ийэтэ Матрена Андреевна Федорова (1908-1991 сс.) ыанныыксыт, 5 оҕолоох хаалан, быста-быста салҕанан оҕолорун улаатыннарбыт. Аппанаас 6 сааһыттан ийэтин батыһа сылдьан хотоҥҥо көмө киһитэ буолбута.

Чуукаарга 7 кылаастаах оскуоланы холкуоһунай интернаттанан 1953 сыллаахха маҥнайгы выпуһунан бүтэрэн Марха орто оскуолатыгар үөрэнэ барбыта. Манна эмиэ интернакка олорон 1956 сыллаахха бүтэрэн, төрөөбүт дойдутугар Чуукаарга кэлбитэ. Аан бастаан тэриллибит ыччат комсомольскай ферматыгар Кубалаахха холкуос бүппэт үлэтигэр үрдүк суобастаахтык үлэлээн барбыта. Куруук үрдүк көрдөрүүнү ситиһэрэ.

Итинник 4 сыл үлэлээн баран, үөрэхтээх киһи буолар баҕаттан Омскайдааҕы ветеринарнай институкка туттарсан киирэн 1965 сыллаахха үөрэҕин ситиһиилээхтик бүтэрбитэ. Үөрэнэр кэмигэр куруук үрдэтиллибит стипендияҕа үөрэммитэ. Баҕатынан дойдутугар кэлиэҕин миэстэ суох диэн Аллайыаха оройуонугар ананан 2 сыл үлэлээн кэлбитэ. Хоту дойду тыйыс айылҕата, ураты үлэһит хоһуун дьоно эдэр испэсэлиис идэтигэр буһарыгар-хатарыгар олук уурбуттара. Дойдутугар кэлэн "Степан Васильев" аатынан сопхуоска бастаан бырааһынан, онтон эдэр испэсэлиис салайар дьоҕурдааҕын, сатабыллааҕын көрөн сопхуос партийнай тэрилтэтин салайтарбыттара. Ити 1968-1970 сс этилэр.

1970-1981 сылга диэри сопхуоска кылаабынай ветеринарнай бырааһынан үлэлии сырыттаҕына Ньурбаҕа оройуоннааҕы норуот хонтуруолугар инпекторынан үлэҕэ ыҥыран киллэрэн, 1990 сылга диэри үлэлээбитэ. Ол туһунан бииргэ үлэлээбит салайаччыта ***Василий Семенович Семенов***, Бочуот Знага уордьан уонна элбэх мэтээллэр кавалердара, Ньурба оройуонун бочуоттаах олохтооҕо маннык ахтар.

- Аҕыс уон сыл устата олох олоруу, дьон-норуот этэринии, ыраас хонууну туораһын буолбатах. Олорбут олоҕуҥ устатыгар араас күннэри-дьыллары аахан, эрэйи эҥээргинэн тэлсэн, алдьархайдаах Аҕа дойду сэриитин сылларыгар кыһалҕаны кырыыгынан тыырсан, кыра сааскыттан аһыыр кыһалҕаттан холкуос үлэтигэр кыттыһан, ачаах лэппиэскэтин амсайан, Сэбиэскэй былаас көмөтүнэн интернакка иитиллэн, үөрэхтээх киһи буоларга тардыһан, орто оскуоланы бүтэрэн, үрдүк үөрэх кыһатыгар киирэн, үрдүк кылаастаах испэсэлиис идэтин ылан төрөөбүт дойдугар эргиллэн кэлбитиҥ. Ылбыт идэҕинэн өр сылларга үлэлээн, элбэх уопуту мунньунан, эдэр кэллиэгэлэргин билиигэ-көрүүгэ үөрэттиҥ, саҥаны, бастыҥы тарҕаттыҥ. Ол иһигэр уопсай баайы уоран сиэбэтиннэр, норуот олоҕор хоромньуну таһаарбатыннар диэн улуу Ленин олохтообут, оройуоҥҥа тэриллибит оробуочай кылаас хонтуруоллуур уорганыгар оруобуна 10 сыл устата үлэлээн оройуонуҥ экономиката эрэллээхтик иннин диэки хардыылыырыгар күүс-көмө буолбутуҥ. Ону баара иннин өтө көрүммэт Ельцин оробуочай хонтуруолу отой сотон кэбиспитин түмүгэр Арассыыйа баайа уҥа-хаҥас ыһылынна, баайа-дуола уорулунна, атын дойдуга атаарылынна. Айданнаах ыһыллыылаах-тоҕуллуулаах 90 сыллар саҕаламмыттара. Тэрилтэлэр ыһыллыбыттара.

Онтон эмиэ төрөөбүт ветстанциятыгар үлэҕэ ыҥырыллыбыта. Манна 2006 сылга диэри үлэлээбитэ. Ол сылларга ветстанция начальника, билигин ЯРВИЛ дириэктэрэ, СӨ үтүөлээх ветеринарнай бырааһа, эдэр ыччат политикатын туйгуна, Үөдэй нэһилиэгин бочуоттаах олохтооҕо ***Сергей Гаврильевич Дмитриев*** маннык ахтар.

- Ньурба улууһугар тыа хаһаайыстыбатыгар үлэлээбит кэммэр улахан билиилээх, ис дуураларыттан бэриниилээх дьону кытта үлэлээбиппинэн киэн туттабын. Олор истэригэр Афанасьев Иван Трофимович, Шипков Руслан Юрьевич, Семенов Владимир Герасимович, Иванов Сергей Семенович, Николаев Иван Ильич, Гуляев Афанасий Алексеевич, Антонов Нестор Климович, Николаев Иван Васильевич, Николаев Петр Васильевич, Степанов Евгений Егорович, Тобонов Афанасий Ильич, Лугинов Вячеслав Федорович, Никифоров Валентин Иванович, Торохов Дмитрий Данилович, Ефремов Семен Михайлович, Семенов Василий Семенович, Аммосов Анатолий Николаевич, Такырова Виктория Николаевна, Николаев Федот Федорович, Иванов Семен Андреевич, Иванов Аркадий Дмитриевич, Пахомов Тимур Иннокентьевич, Федоров Афанасий Григорьевич, Мартынова Альбина Николаевна, Данилова Ульяна Ивановна, Данилов Павел Максимович, Софронов Павел Афанасьевич, Евсеев Иннокентий Титович, Васильев Борис курдук үтүө-мааны дьону кытта үлэлээбитим-хамсаабытым салайааччы буолбуппар улахан төһүү буолбута.

Бу этиллибит дьонтон Федоров Афанасий Григорьевиһы бэлиэтиэхпин баҕарабын. Мин Афанасий Григорьевиһы Үөдэйгэ 1989 с. управляющайдыыр кэммэр билсибитим. Биир күн отделение үлэһиттэрэ бары Афанасий Григорьевич кэлэр диэн сүүрүүкөтүү, тэрээһин бөҕө буолбуттара. Мин туох сүрдээх бэрэбиэркэтэ буолар буоллаҕай диэн толкуй бөҕөтүгэр түспүтүм. Сарсыныгар уһун уҥуохтаах, аргыый наллаан саҥарар киһи киирэн кэлбитэ. Тыа хаһаайыстыбатын үлэтин чахчы иһин-таһын билбит, элбэх уопуттааҕа көстөр этэ, үгүһү сүбэлээн-амалаан барбыта. Онтон ыла алтыһан элбэхтик бииргэ үлэлээн-хамсаан кэллэхпит.

1993 сыллаахха Афанасий Григорьевич ветуправлениеҕа воспроизводство отделыгар ветеринарнай бырааһынан олордоҕуна ыҥыран кэпсэппитим. Ньурба улууһун ветеринарнай сулууспатын историятын уонна экологическай хайысхалаах музей тэрийиэххэ наада диэн этии киллэрбитим. Онуоха сөбүлэһэн үлэлэһэн барбыта. Афанасий Григорьевич үс сыл устата архыыпка үлэлээн Ньурба улууһугар ветеринарнай сулууспа тэриллибит документуонун булбута.

Онно олоҕуран 1996 сыллаахха Ньурбаҕа ветеринарнай сулууспа тэриллибитэ 75 сыллаах үбүлүөйүн тэрийбиппит. Афанасий Григорьевич ветеринарнай сулууспа төрүттэммит күнүн булбут сүдү оруоллаах. Тобонов Афанасий Ильичтыын өрөспүүбүлүкэҕэ аан бастаан ветеринарнай музей тэрээһинигэр миигинниин күүскэ ылсан үлэлэспиттэрэ. Ол кэмҥэ Новосибирскайдааҕы научнай-чинчийэр ветеринарнай экологическай институтун дириэктэрэ, ветеринарнай наука доктора, профессор Смирнов Павел Николаевич научнай экологическай экспедицияҕа үлэлэһэ кэлэ сылдьан бу музей туһунан бэйэтин сыанабылын уонна махталын эппитэ олохтоох хаһыакка бэчээттэнэн турар.

Афанасий Григорьевич доҕоро ***Иван Алексеевич Иванов*** ол кэмнэри бу курдук ахтар-саныыр:

- Мин үөрэхпин бүтэрэн баран 1963 сылтан Хатыы ветеринарнай пуунугар сэбиэдиссэйинэн үлэлээбитим. Ол кэнниттэн 1966 сылтан дезоотряд начальнигынан анаммытым. Онтон саҕаламмыта Афанасий Григорьевичтыын биһиги билсиһиибит.

Оччолорго кини сопхуос кылаабынай ветеринарнай бырааһынан үлэлиир этэ. Үлэтигэр билиитэ-көрүүтэ олус үрдүгэ, холкуос, сопхуос биир саамай ыарахан салаатын салайааччытын быһыытынан олус ирдэбиллээҕэ. Күһүн хотоннорун өрөмүөнүн эрдэ ыыттарар этэ, арыт бэйэтэ баран түннүктэрин, ааннарын өрөмүөннэһэрэ. Ол кэмнэргэ профилактическай тэрээһиннэри тэҥҥэ сылдьан оҥорсоро. Командировкаҕа тахсыбыт ветеринарнай испэсэлиистэри толору туһанар этэ. Хонор, сытар сирбитин, миэстэбитин булларан биэрэрэ. Ветлаборатория көһөн тахсар этилэр. Кинилэр ууларын-хаардарын бэлэмнээн, оннооҕор хонор аһылыктарын булан биэрэрэ. Дьонусэргэни билэрэ киһини сөхтөрөрө. Кини аһа-таҥаһа дэлэгэйэ, үөрэ-көтө көрсөрө - ол барыта үлэлии сылдьар дьоҥҥо төһүү күүс буолара. Афанасий Григорьевиһы бииргэ үлэлээбит кэлиэгэлэрэ күн-бүгүҥҥэ диэри сылаастык саныыллар.

Дьокуускай куораттан ***Анна Варламова***, Дьокуускай куорат ветеринарнай управлениетын ветеринарнай бырааһа, үлэ бэтэрээнэ, СӨ тыатын хаһаайыстыбатын туйгуна:

"Мин оскуоланы бүтэрэн баран бииргэ үөрэммит дьүөгэбинээн оччотооҕу олох ирдэбилинэн "Степан Васильев" аатынан сопхуос Малдьаҕардааҕы отделениетыгар бороон көрөөччүнэн үлэлии тахсыбыппыт. Кыстыкка киирии буолла, арай хотоммутун сыбыы сатыы сырыттахпытына сопхуос киниттэн Маалыкайтан биир улахан мааны баҕайы киһи кэлэн ону-маны ыйыталаста уонна үөрүөхпүт быатыгар хотон хайдах сыбаатахха сатаан сыбанарын көрдөрөн биэрдэ. Бука биһиги сатабыла суох туттарбытын көрөн үөрэттэххэ сатаныыһы диэтэҕэ буолуо. Кырдьык ити иннинэ сатаан сыбаабакка сыбахпыт кэнибититтэн түһэн эрэй бөҕөтүн көрөрбүт. Дьэ итинтэн ыла туохха барытыгар үөрэх, сатабыл наада буоларын өйдөөбүппүт. Наһаа да сөхпүппүт тойон эрээри бэйэлээх бэйэтинэн кэлэн саах сыбаан көрдөрдө диэн уонна оннук сөхпүччэ саҥата суох хааллыбыт. Махтанар эҥин диэн өй суох дьоно буолан биэрдибит. Эдэрбит бэрт буолан эбитэ дуу, ким кэлэн барбытын туоһуласпатыбыт. Үрдүттэн тойон кэлэн барда эрэ дэһэбит.

Сарсыныгар отделение хонтуоратыгар туох эрэ наадаҕа тиийдибит. Онуоха дьүөгэм эдьиийэ бухгалтер мөҕө тоһуйда, хайдах сатаан хотоҥҥутун сыбаабаккыт диэтэ. Араада ол кэлэ сылдьыбыт тойоммут эдэр дьоҥҥо сүбэ-ама буолан хотон сыбаҕар болҕомтоҕутун уурбаккыт диэн отделение салалтатын сэмэлээбит быһыылаах. Дьэ онно биллибит сопхуос парткома Афанасий Григорьевич Федоров кэлэн барбытын. Ити курдук аан бастаан мин Афанасий Григорьевичтыын билсиһиим уонна инники олохпор умнуллубат өйдөбүл хаалбыта буолар. Этэҥҥэ кыстыгы туорааан сайылыкка сүөһүлэрбитин таһаартаан баран сопхуостан үлэлээн бүппүппүт.

Кэлин Саха государственнай университетын, тыа хаһаайыстыбатын факультетын ветеринарнай салаатын бүтэрэн төрөөбүт оройуоммар саҥа тэриллибит "Күндээдэ" сопхуоска анаммытым. Бу үлэлиир сылларбар отчуот туттара оройуон киинигэр Ньурбаҕа ветеринарнай станцияҕа (кэлин управлениеҕа кубулуйбута) киирэрбит. Дьэ манна буолар Афанасий Григорьевиһы иккистээн көрсүһүүм. Ол саҕана Афанасий Григорьевич сүөһү сыстыгана суох отделыгар ветеринарнай бырааһынан үлэлиирэ. Тыаттан хас отчуот туттара киирдэхпит аайы сүөһү туругун, ас-үөл хайдаҕын ыйыталаһара уонна сүөһү ыарыытын утары эмтиир-сэрэтэр үлэни тэрийэргэ, итэҕэһи-быһаҕаһы туоратыыга кэмигэр сүбэлээн үгүскэ үөрэтэрэ, такайара. Афанасий Григорьевич сүрдээх лоп-баччы тыллаах-өстөөх, холку, эйэҕэс үтүөкэн киһи. Кини кэпсээнипсээн бардаҕына, идэтигэр олус бэриниилээҕэ хас кэпсээнин ахсын ахтыллара. Кинилиин сэһэргэһии кэнниттэн бэтэринээр ыарахан уонна уустук үлэтин умнан кэбиһэҕин, өссө бэтэринээр буолбуппунан киэн тутта саныырга дылы буоларым.

1998 сыллаахха ветеринарнай управлениеҕа үлэҕэ киирбитим. Манна дьэ Афанасий Григорьевичтыын чугастыы билсиһиим саҕаламмыта. 2005 сылга диэри биир кабинекка остуол нөҥүөмаҥаа олорон эйэ дэмнээхтик үлэлээбиппит. Бу үлэлиир кэмнэрбэр киниттэн элбэххэ үөрэммитим кэлиҥҥи олохпор, үлэбэр олус көмөлөстө. Ол курдук дьоҥҥо кини истиҥ сыһыана, амарах санаата, чугас дьонугар, аймахтарыгар бэриниилээҕэ миэхэ өрүү холобур буолар.

Бииргэ үлэлиир кэмнэрбэр оройуон ветеринарнай сулууспатын үбүлүөйүгэр анаан Афанасий Григорьевич, Афанасий Ильичтыын кинигэ таһааралларыгар көмөлөһөөччү быһыытынан сылдьыбытым, учаастактартан хаартыска хомуйарым. Бу кинигэ тахсарыгар үһүөн наһаа түмсүүлээхтик биир санаанан үлэлээбиппит. Онон бу икки Афанасийдар эрэллэрин толорон көмөлөспүппүттэн билиҥҥэ диэри кинилэргэ олуһун махтана уонна астына саныыбын.

Афанасий Григорьевич элбэх сыратын, сылбатын ууран оройуоҥҥа ветеринарнай сулууспа тэриллибит историятын үөрэппит уонна өрөспүүбүлүкэҕэ бастакы ветеринарнай музей төрүттээччитинэн буолар.

Ньурба ветеринарнай сулууспатыгар үлэлиир кэмнэрбэр идэтигэр олус бэриниилээх, ураты чиэһинэй, бэрээдэктээх, чугас дьонугар, доҕотторугар бэриниилээх үтүөкэн киһилиин Афанасий Григорьевичтыын алтыһан, түмсүүлээхтик үлэлээбит сылларбын олоҕум биир кэрэ кэминэн саныыбын".

Убаастабыллаах Афанасий Григорьевич! Ньурбатааҕы чинчийэр лабораториялаах ветеринарнай управление кэлэктиибэ, үлэлээн ааспыт биир идэлээхтэриҥ, атас-доҕор дьонуҥ 80 сааскын туолан Ытык кырдьаҕас буолбуккунан итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит.

Баҕарабыт этэҥҥэ буолууну, доруобуйаны, сэргэх сэһэннээх, кэрэхсэнэр кэпсээннээх өссө да бу орто дойдуга уһуннук олороргор.

Ньурбатааҕы ветеринарнай управление.

– Сонун –

Байанайдаах булчуттар

Бааскалаах Балыарый аҕалара Андреев Н.И. уонна Никифоров С.Е. "Ст. Васильев" аатынан сопхуос кадровай булчуттара этэ. Кинилэр холкуоһунан олорор саҕаттан куруук бииргэ таба көлөнөн сылдьан бултууллара. Билигин саас баттаан бултаабат буолбуттара 10-ча сыл буолла.

Аҕаларын туйаҕын хатаран, Андреев В.Н., Никифоров В.Е. таба көлө эстиэҕиттэн буранынан сылдьан аҕаларын бултаабыт ыллыктарынан киирэн бултууллар. Кэнники сылларга бөрө үөрэ элбээн иһэрин уолаттар кэпсииллэр. Ол курдук, быйыл кыһын бөрөлөр суолларыгар элбэх капкааны иитэлээн киирбиттэрэ. Хаар халыҥ буолан бөрөлөр орохторунан сылдьар буоланнар уолаттар олунньу бүтүүтэ 6 бөрөнү капкааҥҥа үктэтэн улаханнык бултуйан киирдилэр. Өссө икки бөрө капкааны алдьатан куоттулар диэн кэпсииллэр.

Уолаттар эһэкээннэрэ киэр хайыспатын, өссө да өлгөмнүк бултуу-алтыы сылдьыҥ диэн алҕыыбын.

Николай Антонович ТИХОНОВ, Маалыкай.

– Кыайыы 70 сыла –

Сэрии тулаайаҕын туһунан тус санаам

"Сэрии тулаайаҕа" диэн аат, өйдөбүл сэрии кэмигэр төрөппүттэрин иккиэннэрин сүтэрбиттэри аатты ыллар диэн буолар. Төрөппүтү иккиэннэрин сэриилэрэ сүтэриини таһынан ыарыыттан, хоргуйуттан, суут-сокуон содулуттан эмиэ төгүрүк тулаайах хаалбыттар мөлүйүөнүнэн эбиттэрэ буолуо. Оннук оҕолору төһө кыалларынан судаарыстыба интэринээттэринэн, оҕо дьиэлэринэн хааччыйбыта. Оттон дьиҥнээхтик сэриилэһэ сылдьан өлбүт буойуттар ыччаттарыгар көмө баарын биир бэйэм өйдөөбөппүн, баҕар, оройуон кииннэригэр, куораттарга өйүө ас биэрбиттэрин өҥтүү туттан эрдэхтэрэ. Тыаҕа холкуостаахтарга оннук суоҕа. Биһиэхэ, Малдьаҕарга, уон биир оҕо биэс өлбүт буойуттартан хаалбыттара, олортон мин эрэ ордон сылдьар курдукпун.

Мин аҕам Данилов Дмитрий Кононович 1943 сыллаахха от ыйыгар баран, Латвия сиригэр сэриилэһэ сылдьан, 1944 сыл атырдьах ыйыгар өллө, дьоруойдуу өлбүттэри чиэстээһин силигин ситэрэн харайбыттарын туһунан сурах кэлбитэ. Сэрии содулуттан биһиги аймах сүтүкпүт элбэх. Ийэм сурдьа Григорьев Николай Антонович тылланан баран, чугас аймахтара ини-бии Спиридон, Василий, Григорий Скобелевтар сэрии толоонуттан төннүбэтэхтэрэ (чугас аймахтар диэн нууччалыы двоюроднайдары этэбин). Аҕам итинник чугас аймахтара: Егор Иванов, Григорий, Семён Николаевтар, Александр, Гаврил Фёдоровтар - эмиэ оннук дьылҕаламмыттара.

Малдьаҕар сиригэр-уотугар "Чкалов", "Ленин", "Коминтерн", "Коммунар" диэн холкуостарга үлэлээн хара көлөһүннэрин тоҕо сылдьаччылартан хоргуйан өлбүттэр төһөлөрө-хаччалара биллибэт. Ыал ыалынан эстибиттэр да бааллар. Ол иһигэр аҕам бииргэ төрөөбүтэ Настаайа икки оҕотунаан. Хара тыын былдьаһан Ньурба диэки үлэ көрдөһө киирэн иһээччилэр суолга быстарбыттар уҥуохтара-дьардьамалара хараллыбакка сыталларын хойукка диэри көрөллөрө. Ирина Ивановна Афанасьева ахтыытыттан уола философия доктора А.С. Саввинов В.Г. Соловьёва кинигэтигэр бэчээттэппитэ баар. Онно Ирина Ивановна суолга өлө сытааччылары таһынан, өлөөрү бурдуруу сытар түөрт-биэс киһини көрөрүм диэбитэ суруллубут. (В.Г. Соловьёва "Төрдү-уйы өҥөйдөөхө". Дьокуускай: Сайдам. 2014с. 175 ыст.).

Оттон ити түөрт холкуостан саамай эстибиттэрэ - "Коммунар". Ити холкуос дьоно бүтүннүү кэриэтэ хоргуйууга суох буолбуттар. Аҕыйах киһи орпутун туһунан кэпсиллэр, ол иһигэр Михаил Федотович Филиппов генерал аҕата Сүлэҕэ киирэн олохсуйан биир биллэр киһибитин төрөппүт. Ити биир киһи холобура элбэҕи этэр: төһөлөөх инники кэскилбит быстыбытын туһунан...

"Коминтерн" холкуоска хоргуйуу саҥана элбэх киһи өлбүт, ол туһунан "Ньурбачаан" кинигэҕэ Мария Ивановна Павлова-Мачанова ахтыытыттан аҕабыт: "Биир кыс хаар иһигэр түөрт көмүс чыычаахтарбыттан илии соттубутум. Ити дьиэлэриттэн ("Өлөр дьиэ" Н.Д.) аҕыс уончаҕа чугаһыыр киһи хоргуйан өлбүтэ... Саас хойут... ыттар онноманна соспут сэмнэхтэрин хомуйан, даҥ оҥкучаҕар тамнаабыттара". Хоргуйан өлөн эрэр дьону быыһыы сатыыр дьону бэйэтин үҥсэн түбэһиннэрэр эбиттэр. Ол туһунан Мария эмээхсин: "Сэрии маҥнайгы сылыгар Тимофей Михайлович Никифоров-Түккүн диэн бэрэссэдээтэл көлөһүн күнүгэр, күһүн ыалларга үстүү баайыы бурдугу түҥэппитэ. Ону норуот баайын ыскайдаччы быһыытынан көрөн, үс сыл хаайыыга ыыппыттара. Тоҕус ый буолан баран, онно өлбүтүн туһунан сурах кэлбитэ", - диэн салгыы кэпсээбит.

Бу Маарыйа ити ахтар Т.М. Никифоров-Түккүн бииргэ төрөөбүт инитин (быраатын) кэргэнэ. Оттон "норуот баайын ыскайдаччы" мин кэргэним Анна Тимофеевна төрөппүт аҕата. Ийэлэрэ Ньурбаҕа киирэн тыыннаах ордубуттар. Онон мин дьиэ кэргэним икки өртүттэн олох эрииринмускуурун толору билбиппит.

1942 сылтан пиэримэ холбуй үүтүнэн үссэнэн тыыннаах ордубут "дьоллоохпут". Туох баар быстыбыт-ойдубут, бэйэлэрэ буруо таһаарынан олорор кыаҕа суох аҥардастары, оҕонньоттору-эмээхситтэри, тулаайахтары, ыарыһах, төрүөхтэриттэн итэҕэстээх оҕолору пиэримэҕэ мунньаллара, үлэлэтэллэрэ. Ынах ыатар кэмигэр холбуй үүт суоратынан, быппаҕынан, иэдьэгэйинэн аһаатыннар диэн өрүһүйэр быһыылара: холкуос туох да дохуота суоҕа. Биирдэ эмэ "ачаах бурдуга" диэн бурдук атаҕын кыһын түҥэтэллэрэ. Тугу аһаан-таҥнан тыыннаах орпуппут туһунан кэпсээтэххэ билиҥҥи киһи итэҕэйэрэ биллибэт... Мин тус бэйэм дьиэ кэргэним: ийэм, эдьиийим, балтым буолан иккис Малдьаҕар пиэримэлэригэр барыларыгар кыстаабыппыт, сайылаабыппыт. Итинник олох мин 1964 с. үөрэҕи бүтэрэн кэлиэхпэр диэри салҕаммыта.

Сэрии бүппүтүн кэннэ даҕаны олох тупсубатаҕа. "Ачаах лэппиэскэтин" сиэри уон сааспыттан оҕус сиэппитим, кыраабыл туппутум. Оскуоланы 1959 сыллаахха ситэтэ суох хааччыллыылаах интэринээккэ олорон бүтэрбитим. Интэринээт аһатар эрэ этэ, таҥас-сап биэрбэт төгүрүк тулаайахтары бэрт дуона суох таҥаһынан хааччыйара. Кыһын икки сыл холкуоспар пиэримэҕэ от тиэйэн, тэрилтэлэр оттуктарын бэлэмнээһиҥҥэ, сайыныгар ыһыыга, хомуур үлэтигэр сыннаҥаҥа суох үлэлээбитим. Холкуостан ыллыҥ да куоппаккын, 16 сааспыттан холкуоска уопсай мунньаҕынан киллэрбиттэрэ, арай үчүгэй харахтарыыстыканы ыламмын үөрэхтэ киирэр буолбутум. Төһө да учуутал буолан эргиллибитим иһин холкуос, сопхуос үлэтиттэн тэйбэтэҕим - от үлэтигэр булгуччулаах былаан түһэрэн, сибэниэлэргэ сыһыаран бырыһыаҥҥа оттотоллоро...

Дьэ, ол холкуоспар Умсан пиэримэтигэр үлэлии сырыттахпына, 1957 сыл сэтиннньигэ паартыйа Саха уобаластааҕы кэмитиэтин бастакы сэкирэтээрин С.З. Борисовы соһуччу баҕайы ыалдьыттатан турардаахпыт.

Арай биир сарсыарда сүөһүлэрбин аһатан баран, дьиэҕэ киирэн кыраабылбын абырахтыы турдахпына, үс киһи: холкуоспут бэрэссэдээтэлэ Е.В. Кириллин, оройуон сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Н.Н. Григорьев уонна биир мааны тойон-хаан киһи киирэн кэллилэр. Билиһиннэрбиттэрэ Семён Захарович бэйэтинэн буолан биэрдэ. Дьиэҕэ бииргэ үлэлиир киһиим икки саастаах уола холумтан иннигэр сирэй-харах буолан оонньуу сылдьара, уоннааҕар бары үлэлэригэр таһырдьа, ыанньыксыттар - хотоҥҥолор. Онно таҕыстылар. Биһиги оппутун тиэйэ бардыбыт.

Оппутун тиэйэн кэлбиппитигэр кэпсээн маннык буолла. Хотоҥҥо киирэн муус түннүктээх хабыс хараҥаҕа сааҕы-ииги кэһэн хайдах даҕаны иһирдьэ аахар кыаҕа суох буолан, аан айаҕар туран кэпсэппиттэр уонна дьиэҕэ киирэн салгыы кэпсэтиэх буолбуттар. Дьиэлэригэр чайдаахын буолбут: хаппыт лэппиэскэ, хара чай уонна туохтара кэлиэй. Билсиһии, кэпсэтии быыһыгар Семён Захарович олохторун-дьаһахтарын ыйыталаһан баран бырааһынныыктарга эҥин туох эмэ тоҥсукаһы астатан аһыылларын туһунан ыйыппыт. Онуоха Никитин Афанасий диэн бэтэринээр-саньытаар киһи:

- Астанан.

- Ол туох астары?

- Бэрэскии, кэтилиэт диэн нууччалар астарын.

Таһырдьа тахсан баран тойонноро, кэрии саҕатыттан ыт уйатын саҕа балаҕантан буруо тахсарын көрөн, ону баран көрүөххэ диэн буолбут. Сибиинньэ ииттэллэрэ буолуо диэн уҕарыта сатаабыттарын истибэтэх. Балаҕаҥҥа киирбиттэрэ сааһыран эрэр оҕонньордоох эмээхсин олороллор үһү. Кэпсэтии буолбутугар үс уоллаах, кырата маннааҕы оскуолаҕа, ортото Маалыкайга үөрэнэллэрин, улахана Ньурбаҕа сөтөллөөхтөр балыһаларыгар сытарын туһунан кэпсээбиттэр. Оҕонньор билигин даҕаны үлэни кыайарын, күһүн болтуурун туһунан кэпсээбит. Түүлээхпин туттардахпына чай, табаах, мээккэ бурдук атыылаһабын диэн, ой-бото олохтоох киһи курдук, сэһэннээх буолбут. Балаҕаннарын иһигэр ыал туттуох мала-сала, иһитэ-хомуоһа суох; утуйар таҥас оннугар эргэ таба тэллэх, нэк суорҕан түүрэ тардыллан наара оронноругар сытар эбит.

Таһырдьа тахсаат сөхпүтүн, саллыбытын туттуммакка таһыгар таһаарбыт. "Хайаан да бу ыалга дьиэтэ булан биэриҥ. Ити оҕонньор тоҕо сүрэй! Олорор олоҕуттан ордугу билбэт курдук дии. Былыргы олох диэни манна көрдүм", диэн буолбут. Онон "бэрэскилээх, кэтилиэттээх" Афанасийы даҕаны итэҕэйбэтэх буолуохтаах.

Кэлин Афанасийтан ыйыттахпына, "Хайа, тойотторбун туһэн биэриэм дуо?" - диэн хоруйдааччы. Мин ону билигин өйдүүбүн. Афанасий инитиниин Василийдыын "Өлөр дьиэттэн" тыыннаах орпуттар эбит. Оттон балаҕаннаах оҕонньор Степанов Николай Иванович -Туруулук диэн эдэригэр туут хайыһарынан кыылы-сүөлү эккирэтэн болтуур кэпсээҥҥэ киирбит Үрэх баһын киһитэ. Сэрии саҕана билиҥҥи алмаастаах Накыыҥҥа балыктаан, булдунан аһаан олорбут. Биир саас бука бары хоргуйан сүүлэ иһэн оронтон турбат буолан сыталларын, аахан иһэр киһи көрөн, Туруулуктар дьылы туораабат буолбуттар диэн дойдуга киирэн кэпсээбит. Хайдах тыыннаах ордубуттарын билбит суох. Онон Афанасий уонна Туруулук оҕонньор оччолорго тыыннаах орпут кэмнэриннээҕэр билиҥҥи олохторо ордугун туһунан кэпсээннээх дьон буолан биэрдэхтэрэ.

Киэһэтигэр бэрт хойукка диэри кулууппут дуомугар үчүмэчи уматта-уматта Семён Захарович Аан дойдуга быһыы-майгы, ис кыахтарбыт, Саха сирин инники кэскилин, үлэҕэ-хамнаска ситиһиилэр тустарынан бэрт уһун-киэҥ дакылаатын бэркэ сэргээн иһиттибит.

Сарсынын киэһэтигэр Маалыкайга тиийэн дакылааттаабыт. Ыйытыыларга хоруйдааһын, кэпсэтии эҥин буолбут. Маалыкайга бэрт сытыы-хотуу, сыыһаны-халтыны аһаҕастык туруору этэр тыллаах-өстөөх Николай Иннокентьевич Николаев-Саккааһап диэн баара. Ордук хото нэһилиэк, холкуос салайааччыларын үрдүк арҕастарыгар итэҕэстэрин-быһаҕастарын хоруотаан, ыалдьыттыыр буолара. Кини бу курдук саҥалаах буолбут:

- Семён Захарович, ситиһиибит, инники былааннарбыт тустарынан элбэҕи иһиттибит, биллибит. Биһиги олохпут-дьаһахпыт туһунан билсистэҕиҥ буолуо, пиэримэлэргэ эҥин сырытыннардахтара. Мантан Ньурбаҕа быһа киирэр суол кытыытыгар "Көппөх" диэн пиэримэ баар, "олох" диэн онно баар - пиэримэҕэ. Ити пиэримэҕэ эн солбуйааччыҥ Анастасия Петровна Данилова убайын кыыһа, ыарыһах оҕо суолга тоҥон өлбүтүн ыт сиэтэ. Итинтэн тулаайахтарга, кыраҕа-кыаммакка кыһамньы, сыһыан туһунан тугу этиэххэ сөбө буолла?

Тугу булан этиэҕэй, Саха сирин муҥур тойоно. Олох чахчылара уонна судаарыстыба тулаайахтарга, кыаммат, тиийиммэт дьоҥҥо көмөтүн, кыһамньытын тустарынан тылынан, сургунан тарҕатыылар икки ардылара уратылаһыыларын төһөтүн-хаччатын ол улахан киһи билэн-көрөн бардаҕа.

Өссө маннытыгы ситэри кэпсээтэхпинэ сатаныыһы. 1960-с сылларга диэри биһиги холкуоспут, төһө даҕаны Ленин аатын сүктэр, Маалыкай "Инники этэрээт" холкуоһуттан лаппа хаалыылаах этэ. "Инники этэрээттэр" кэм кыра да буоллар дохуот диэн үллэстэллэр эбит. Холобур, ити холкуос кырдьаҕас чилиэнэ Прокопьев Семён оҕонньор, эдэригэр биллэр хаһаайыстыбаннай салайааччы, холкуостаһын биллиилээх бэтэрээнэ быраатыгар Дьокуускайга П.И. Прокопьевка сурук ыыппыт. Ол туһунан Николай Иванович уола Александр маннык ахтан суруйбут: "Кыһын, Саҥа дьыл саҕана, 1958 сыллаахха абаҕам Сэмэнтэн сурук кэлбит. Онно сыл бүтүүтүгэр үлэ күнүгэр үлэлээбит дохуоттарыгар 2 кг арыы, 2 ынах иһэ, 3 кг эт тиксибит". Ити оҕонньор үлэтин күнүгэр аахсыбыт дохуота. Биллэн турар, сөбүгэр соҕус үлэ күннээх буолуохтаах, элбэх үлэ күнүн кыайар-хотор эр бэртэрэ, сүөсүһүттэр, сылгыһыттар аахсааччылар. Ол хас эмэ сүүһүнэн үлэ күннээх дьон син дохуот ааҕыстахтара дии.

Ити сургу ааҕан баран, аҕата хараҕын уутун кыайан туттумматаҕын туһунан Александр түмүктүүр. (көр: Н.И. Прокопьев "Олорон ааспыт олоҕум". Дьокуускай, "Бичик" 1999. 119 стр.)

Оттон биһиги "Лениннэр" сыл түмүгэр биэрэр иэстээх хаалааччыбыт. Иэскитигэр диэн туох баар чорбохтоохпутун туппуттара: дьиэбитин, аҕам уһанар сэбин-сэбиргэлин. Сылтан сыл аайы иэстэн иэскэ сылдьарбыт. Үөрэххэ, соҕотох ынахпытын өлөрөн Ньурбаҕа киллэрэн хорчуоппалаан, барбытым. Үөрэнэр кэммэр сайын эрэ кэлэн барарым, кэлээт даҕаны, от үлэтигэр киирсибитинэн барарым.

Этэрим курдук, төһө даҕаны, 46 сыл учуутал быһыытынан үлэлээбитим иһин, холкуостаах курдук тыа хаһаайыстыбатын үлэтигэр хайаан да кыттыстахпына эрэ сатанар этэ. Онуоха ынах ииттэр, от-мас тиэйтэрэр, дьиэ-уот туттар кыһалҕалар күһэйэллэрэ. Кэлин сопхуос буолбутугар управляющай диэн муҥур ыраахтааҕы сорудаҕын толорбокко буолан көр эрэ. Сайыҥҥы окко үлэҥ таһынан үөрэх буолтун кэннэ пиэримэҕэ далларын, хотоннорун сыбаҕар тиийэ, өрөмүөннэр, сүөһү өлөрүү, сыарҕа, ыстагабыас оҥоһуулара; саас уонча хотон хаардарын түһэрии, эбии аһылыкка анаан талас, харыйа лабаатын бэлэмнээһин курдук үлэлэргэ кыттыбатаххына, тиэхиньикэ ханнык да көрүҥэ бэриллибэт. Дьиэ туттаары тыраахтыр көрдөһө, мас эрбэтээри көҥүл ылаары төһөлөөх көрдөһүү буолбута буолла? Тырахтарыыстары, суоппардары сирэй кэпсэтии бобуулаах, өрөбүллэригэр даҕаны көҥүллэммэт буолара. Онон уочаракка турары ирдиир буоланнар, тутуу үлэтэ кыайан барбатаҕын дэриэбинэбит билиҥҥи көстүүтэ туоһулуу турдаҕа...

Биһиги дьиэ кэргэн 1971 сыл балаҕан ыйыгар дьиэ туттан киирбиппит. Уонча сылы быһа ситэрэн-хоторон түмүктүү даҕаны иликпитигэр, тэллэй буолан, саҥалыы сүпсүлгэҥнэ түстэхпит дии. Эмиэ дьиэ туттар түбүк...

Дьэ итинник олорон кэллибит.

Түмүкпэр, сэрии тулаайаҕа диэн сэриигэ өлбүт буойун оҕото ааттаныахтаах, оҕолоох, кэргэннээх буойун уопсай ахсаана даҕаны аҕыйах буолуохтаах. Аҥардас ийэҕэ иитиллэн төһө киһи ордон билигин иннилэрэ кылгаан, кэннилэрэ уһаан олороро биллибэт. Оройуон үрдүнэн уонча оҕонньор, эмээхсин орпута дуу? Ити аҥардас ийэлэр барахсаттар үгүстэрэ сэриигэ өлбүт буойуттар огдооболоругар көрүллүбүт чэпчэтиилэринэн туһамматахтарынан, нэһилиэгим огдооболоро эрдэ олохтон барбыттарынан тойоннуубун. Билигин итинник статуһунан тыыннаах эргиллибиттэр эйэлээх кэмнэ ойох ылбыт биһиги көлүөнэ дьахталлара туһанан дьиэ-уот ылаллар.

Мин санаабар, Кыайыы 70 сылыгар "Сэрии тулаайаҕа" диэн ааты эрдэ өлөн ханнык да чэпчэтиини ылбатах ийэлэр оҕолорун аатталаахха сөбө. Тус бэйэм аатыгар эрэ (статуһугар) санаабын уурабын. Ханнык эрэ биир кэмнээх көмөнү оҥоруу киһи аатын-суолун (достоинствотын) түһэриигэ холуубун. Аас-туор дьылларга дьонтон ытаан-соҥоон көрдөспөтөҕүм, билигин кэлэн суланар аньыы, сэт-сэлээн буоллаҕа дии.

Николай Дмитриевич ДАНИЛОВ,
кырдьаҕас бэтэрээн учуутал,
Малдьаҕар.

– "Сахам Сирэ 21 үйэҕэ" –

Туруорсуу тохтообот

Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр курдук нэһилиэнньэ туруорсуутунан тэриллибит киэҥ хабааннаах үтүө дьыала хамсаһына бүтүн Арассыыйа иһинэн суох кэриэтэ. "Сахам Сирэ 21 үйэҕэ" хамсаһын хайа тэриллиэҕиттэн 900 кэриҥэ социальнай хайысхалаах эбийиэк үлэҕэ киирдэ. Ол иһигэр Ньурба улууһугар бүтэһик 3 сылга улахан, кыра тутуулары холбоон 10-ча эбийиэк киирдэ, 2 тутуу быйыл түмүктэнэр.

Быйылгы сыллааҕы былааҥҥа улахан туруорсуулаах үлэ түмүгүнэн 10 эбийиэк киирбитэ, ол иһигэр Малдьаҕарга детсад, 5 нэһилиэккэ культурнай-чэбдигирдэр хабааннаах кииннэр уонна эдэр испэсэлиистэргэ 4 кыбартыыралаах олорор дьиэлэр Аканаҕа, Антоновкаҕа, Маарга, Хаҥаласка тутуулара.

Бүтүн дойду үрдүнэн экэнэмиичэскэй балаһыанньа ыараан Саха Өрөспүүбүлүкэтэ кириизиһи туоруурга кэккэ тэрээһиннэри ылыммыта, үлэ сүрүн хайысхаларын торумнаабыта. Үтүө дьыала хамсаһынын хайысхаларыгар уларыта тутуулар эмиэ киирдилэр. Онон, хомойуох иһин, Быраабыыталыстыба кулун тутар 5 күннээҕи дьаһалынан өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн былааннаммыт эбийиэктэр уларыйдылар, көҕүрээтилэр. Үбүлээһин кырыымчыгынан культурнай, спортивнай хабааннаах саҥа тутуулар сүрүн былааннаммыт испиэһэктэн сотулуннулар. Бу дьаһалынан 2015 сыллааҕы үтүө дьыала хамсаһыны судаарыстыба бүддьүөтүттэн үбүлээһиҥҥэ маҥнайгы төлөбүрэ 366 мөл. тахса харчы бигэргэннэ. Судаарыстыбаттан иккис үбүлээһин 134 мөл. кэриҥэ үп былааннаммытыгар бу сыл муус устар ый ортотугар диэри муниципальнай тэрээһиннэргэ эбии куонкурус ыытарга уурулунна. Саҥа тутуу ыытылларыгар көҥүллээх чопчу хайысхаларынан детсадтары уонна олорор дьиэлэри тутуу ыйыллыбыт.

Онон, Чуукарга былааннаммыт чэбдигирдэр-культурнай киин, Маалыкай оҕо эстетическэй киинэ, Хатыыга И.Я. Танхаров аатынан духуобунай-этнографическай киин, Дьаархан элбэх хабааннаах киинэ уонна Убайаанааҕы культурнай киин бу 2015 сыллааҕы "Сахам сирэ 21 үйэҕэ" үтүө дьыала хамсаһынынан ыытыллар тутуулар испиэһэктэриттэн тахсыбыттар.

Күн бүгүн оройуон дьаһалтата эбии куонкуруска кыттарга сөптөөх үлэлэри ыытар, докумуоннары торумнуур. Маны таһынан, кэлэр сыллардааҕы тутуулары туруорсууну тохтоппот.

"Ньурба оройуона" МО
пресс-сулууспата.

– Культуура министиэристибэтин күннэрин көрсө –

"Ньурба уоттара" түмсүү ыалдьыттыыр

2015 сыл Арассыыйа эбэ хотун үрдүнэн Литература сылынан биллэриллибитин биһиги, кинигэни таптыыр, кинигэҕэ, суруйааччыларга сүгүрүйэр дьон быһыытынан, олус үөрэ ылынныбыт.

Дьиҥнээх үчүгэй художественнай айымньы бастыҥ иитээччи, үөрэнээччи буоларын эт мэйиибитинэн билэн, умсугуйан, уһаарыллан тахсыбыт дьон буоллахпыт дии. Биһиги, кырдьаҕас, аҕа саастаах көлүөнэ, эдэр эрдэхпитинэ "В Советском Союзе самый читающий народ" диэн этиини олус киэн тутта истэрбит. Ол эрэн, ол этии туттуллубат, иһиллибэт буолбута 30-ча сыл буолла. Ааҕыыга аралдьыйбат, бириэмэтин сиэртибэлээбэт, суруйааччыны, поэты сэргээбэт көлүөнэ тахсан кэллэ. Ол охсуута - билиҥҥи олохпут хараҥа көстүүлэрэ. Ону өйдөөн, ону туоратар сыаллаах литература сыла анаммытын билэбит. Ол иһин, кыахпыт кыайарынан кыттыһан бу сыл тэрээһиннэригэр көмөлөһүөхпүт. Онон "Ньурба уоттара" литературнай холбоһук бэйэбит ааҕааччыларбытыгар, айар куттаах, сырдыгы ыһар, үрдүккэ дьулуһар үтүө дьоммутугар анаан саҥа айымньыларбытын утары уунабыт, саҥа ааттары билиһиннэрэбит.

Евдокия УЛИНОВА, Антоновка.

"Ньурба уоттара" түмсүү

Ыҥырар-угуйар күүһэ,
Түмэр-сайдар уота
Тыыннаах буоллун өрүү!
Кыымтан кутаа күөдьүйэн
Кулуһуммут күндээрдин!
Көстөөх сиртэн дуорайан
Киэҥ Ньурбатын ыллаатын!
Айар куттаах аанньаллар
Алтыһаннар үөрдүннэр.
Айыы сирин хайҕааннар
Аал уоттарын сахтыннар.
"Ньурба уоттара" түмсүү
Тыыннаах буоллун өрүү.
Ньурба улууһун сайдыы
Тыргыллар суолугар алгыы!

***

Күн барахсан баран иһэрэ
Эчи, түргэнин, элэстэнэн!
Номнуо эмиэ киэһэ буолбут,
Олоҕум биир күнэ бүппүт...
Хардыыбын аҕан, чааспын кэтээн
Тугу ситистим бүгүҥҥү күннэ?
Киһиргиирим, күөн туттарым
Көстүбэт курдуга куруһуон!
Сол эрэн, олус айманымыахха,
Сарсыҥҥыга эрэниэххэ.
Сардаҥалаах саҕах көстүө,
Санааны эрэ түһэримиэххэ!
Оҕолорбут, сиэннэрбит
Ордук олоҕу тутаннар
Ахтан-санаан, махтанан
Аатааттыннар умнубакка!
Дьонтон туора хаампатыбыт,
Дьолу уһанса сатаатыбыт.
Дьоһун олоҕу туруулаһан
Дьылҕа кэмин уһатыахпыт.
Ол буолуо биһиэхэ
Олохпут үөрүүлээх түмүгэ.
Онон бүгүн астынан
Оһох-күммэр махтаныахха!

Виктор НИКОЛАЕВ, Маалыкай

Чыпчыххай

Истиэнэҕэ анньыллыбыт
Имигэс сытыы чыпчыххай
Иитэн таһаарбыт оҕото
Иннигитигэр турабын.
Ийэлээх аҕам этэллэрин
Истибэтэх түгэммэр
Илиим көхсүн аһыта
Ибигирээн аанара.
Ийэм сылаас ытыһа
Илиибиттэн сиэттэҕинэ
Имигэсчээн чыпчыххай
Истиэнэни булара.
Ийэни истибэт куһаҕанын
Иккилээхпиттэн үөрэппит
Имигэсчээн чыпчыххайы
Истиҥник да саныыбын,
Махтанабын, үөрэбин.

Кочегары умнуманг

Кирдээх хара таҥастаах
Кочегары умнуманг.
Кыһын тиийэн кэлиэҕэ
Кини дьиэҕин сылытыа.
Бары сынньана сытыахтара,
Арай кочегар сынньаммат.
Түүнү быһа салгыбакка
Туруо оһоҕун иннигэр.
Тыын ыла түһээри
Тахсан сулус ааҕыаҕа.
Тоҥмут ыт үрэрин,
Туйах тыаһын истиэҕэ.
Сааскы күммүт сандааран
Салаллаахтаан кэлиэр диэри
Сатабыллаах кочегарбыт
Саҥата суох үлэлиэ
Сылааһынан угуттуо.
Кирдээх хара таҥастаах
Кочегары умнуманг.
Кини сылаас илиитин,
Кыһамньылаах үлэтин.

Анна ДАНИЛОВА, Убайаан

Варвара Потаповаҕа

Кутурҕан Куо "саһарбыт сэбирдэх
ардаҕын" кэмигэр,
Көмүс күһүн курутуйан кэлиитигэр
Бары муһуннубут Эйиигин санаары,
Хоһооннору-"оҕолоргун" өссө төгүл
ааҕаары.

***

Кырдьык да... Ардыгар...
Хоһоон хоһуллар хоргуска,
"Буурҕа улуйар түүнүгэр"
Хом баттыыр куруска...
Кырдьык да, Эн айымньыларыҥ
Ураты, туспа тыыннаахтар.
Суруйан хаалларбыт "оҕолоруҥ"
Үйэ тухары тыыннаахтар!

Валериан ВАСИЛЬЕВ, Антоновка.

Варвара Потаповаҕа

Аламмпалаах Арбыыталыы
Ураты буолан, көмүскэлэ суох
Уйаҕас дууһаҥ аймалҕана,
Уйулҕаҥ араас хамсааһына,
Өйдөммөтөх дьүһүлгэннэриҥ,
Үтүөнү ирдиир тылларыҥ
Сырдык санньыар буоланнар
Кэм-кэрдии өксүөнүн,
Хааччах хатыырдарын,
Бохсуу буомнарын туораатыллар.
Сүгэ сылдьыбыт сарсыҥҥыгар -
Нэлэһийэр тэлиигэр
Хатыҥ чараҥ суугунуур,
Уҥугуннарар, сирдиир
Өй-сүрэх күүрээнинэн
Араастык сипсийэр,
Былаайаҕын ньириһитэн
Сири куспут кутурҕан
Ахсым олоххо иһийбит.
Көҥүл, алгыс кынаттанан
Хорсун, тэбиэс санаалар
Чараҥнартан чаҕыллан
Сиппэтэх аналгын ситэрэ,
Туолбатах ыраҕын толоро,
Булбатах ыллыккын көрдүү
Хоһоон толоонун үрдүнэн
Хайыта-суруйа көттүлэр.

***

Ыра туолуута буоламмын
Илиигиттэн сиэтэммин
Ыырбар киллэрдэрбиэн!
Иирдэр имэҥ буоламмын
Сүрэххэр кистэнэммин
Сулускун уматтарбыан!
Ааспат аргыс буоламмын
Олоххор ананаммын
Олук уктүү хаамтарбыан!
Тыл күндүтэ буоламмын
Чараас уоскар уулламмын
Эйиэнэбин дэттэрбиэн!
Эрэллээх эр буоламмын
Тапталгар сууланаммын
Дьоллоохпун диэтэрбиэн!

***

Ахмет Андреевич ДМИТРИЕВ, Күндээдэ.

Быйылгы литература сылыгар биһиги таптыыр поэппыт Н. Чуор-Харитонов үбүлүөйдээх сыла буолбута олус үчүгэй! Үтүө киһиэхэ үтүө тосхойуу! Николай Чуор курдук чуордук, дуорааннаахтык, өрө күүрүүлээхтик Ньурба аатын өрүү үөһэ туппут, өрөспүүбүлүкэҕэ тарҕаппыт, нарын-кэрэ тылларынан ис сүрэҕиттэн хоһуйбут бу күҥҥэ дылы ким да суох! Кини истиҥ, иэйиилээх хоһоонноро ырыа буолан ылланан, дууһа чараас сабыытын арыйан төһөлөөх сүрэхтэ сырдык санааны сахпыттара, үтүө өйдөбүлү үөскэппиттэрэ буолуой. Олоҕу хамсатар, сайыннарар күүс - таптал: ийэҕэ таптал, оҕоҕо таптал, дойдуга таптал, доҕорго таптал, аналлаахха таптал, айылҕаҕа таптал, олоххо таптал - тохтоло суох ааҕа туруохха сөп. Итини барытын норуокка аһаҕастык, уйаҕастык, итэҕэтиилээхтик тиэрдибит улуу киһибит Николай Чуор!

Сайдыылаах дойдуларга маннык үгэс баар эбит: билбэт, урут сылдьыбатах сирдэригэр кэллэхтэринэ аан бастаан: "Суруйааччылаахха дуо?" - диэн ыйыталлар. "Суох", - диэтэхтэринэ ааһа тураллар, тохтооботтор, кэпсэппэттэр. "Баар", - диэтэхтэринэ эрэ сэргээн салгыы кэпсэтэллэр, интэриэһиргииллэр. Тоҕо диэтэххэ, суруйааччыны иитэн-үөскэтэн таһаарбыт эрэ сир-дойду дириҥ духуобунастааҕын, баай культууралааҕын билэр буолан, онон сыаналыыллар.

Бары билэрбит курдук, ньурбалар өрөспүүбүлүкэҕэ аһара элбэх учуонайдардаахпыт, оттон суруйааччыларбыт аҕыйахтар, тарбахха баттаналлар, олор да улууспутугар улахан болҕомтоҕо сылдьар буолбатахтар, билэр эрэ дьон билинэллэр, билэллэр, ытыктыыллар. Оннооҕор Варвара Потаповабыт саха бастакы поэтессата буоларын оспуордууллар, мөккүһэллэр, билиммэт буола сатыыллар.

Онон саатар бу литература сылынан сибээстээн, суруйар дьоммутун, талааннаах дьоммутун, айар куттаахтарбытын, ыраах-ҕы, киэҥи көрөөччүлэрбитин, инники иһээччилэрбитин өйдөөн көрүөҕүҥ, өйүөҕүҥ, кыахта биэриэҕиҥ, үөрдүөҕүҥ.

Николай Чуор барахсан бу кэмҥэ баара буоллар төһөлөөх өрүкүйэн, сүрэхтиин-быардыын бэринэн үлэлиэх, айыах, ыллыах-туойуох этэй?! Онон кини аатынан, үлэтинэн киэн туттууну, тэнитэн-кэҥэтэн кини сырдык мөссүөнэ өлбөөдүйбэтин, тапталын тыллара тохтообокко кутулла турарын туһугар Ньурбам дьоно дьулуһуоҕуҥ, бииргэ буолуоҕуҥ, сомоҕолоһуоҕуҥ, тэриллиэҕиҥ. Үтүө киһини үйэтитиэҕиҥ!

Антонина ВАСИЛЬЕВА, Антоновка.

Оскуолам

Долгуйа аҕынным даҕаны
Үөрэммит сылларбын.
Кыһыл хаалтыс баанаммын
Оскуолаҕа сүүрэрбин.
Чугдаарар чуорааным тыаһынан
Көрүдүөр көйгүөрэ көрсөрө,
Учуутал эйэҕэс мичээрэ
Сүрэхпин сылыта үөрдэрэ.
Тэтэрээт маҥан илииһэ -
Инникигэ угуйар баарыс.
Кинигэ хас илииһэ -
Үрдүккэ ыттар үктэл.
Оҕо сааһым кылааһа
Санаабар күннээх буолара.
Түннүк нөҥүө нуоҕайар хатыҥа
Көмүс сэбирдэхтэри тамныыра.

Хатыҥ

Маҥан туостаах хатыҥым -
Эдэр сааһым дьүөгэтэ.
Түннүгүм анныгар куоҕайан
Сүрэхпин үөрдэр да этэ.
Кырыалаах лабаатын
Күн диэки күөгэтэн,
Сарсыарда саһарҕа кыыһыыта
Хаарга оһуору анньара.

Валерий НИКИФОРОВ, Үөһээ-Бүлүү, Дүллүкү сэл.

Эрдиигин эрэ ыһыктыма

Эдэр киһи - элик бэрдэ,
Эрчим илии.
Сүүрүк устун санааҥ хоту
Сырдык диэки
Эрдэн ис иннинҥ диэки.
Уһун айан араастаах,
Уу суола сэрэхтээх.
Ол-бу дьикти соһуччу кэлиэ.
Ол-бу харгы охсуллан ааһыа.
Ардыгар, атаһыам, хараҥа балайга
Хараастыма, хайаан да халбарыйыа.
Күн тахсыа, сырдатан биэриэ:
Иннигин көрүнүөҥ, суолгун тобулан
Суһаллык айанныаҥ.
Ардыгар, доҕоччуок, тыал түһүө,
Долгун да хачайдыа, бааллыран улаатыа.
Оччоҕо тохтоо, уоскуйан өрөө,
Налыйар чуумпуга ырыанан айанныаҥ.
Ардыгар, атаһыам, албыҥҥа түбэһэн,
эрчимнин эһэн
Эрдиигин ыһыктыаҥ, эрэйгин элбэтиэҥ.
Оччоҕо, доҕоруом, олохтоох тылы
Оройдоон истээр, уйгулаах тылы
Улгумнук ылынаар.
Аҕа киһи тылын ахсарбат буолумаар,
Ытык киһи тылын ылыммат буолумаар,
Сүһүөхүн булунаар, субэлэри сөргүтээр.
Сүрэҕи уоскутар, дууһаны сымнатар
Долгуйар урсуҥҥа, доҕоччуок, айаннаа,
Дьоллоохтук сырдаа.
Эрдиигин эрэ ыһыктыма,
Эрэлгин эрэ сүтэримэ.
Эрдиилээх эн дьолгун булуоҥ,
Эппит сиргэр тиийиэҥ,
Саланыаҥ, салайыаҥ.
Сырдыкка тиийиэҥ,
Санааҕын ситиэҥ!

Римма ЕВСЕЕВА-УГАПЬЕВА, Ньурба.

Былыт дьиктилэрэ

Өндөл халлаанҥа былыт далаһаланна,
Суол таһаарынна. Былыкка ыт оҕото
Сүүрэн дэгэрийдэ. Тыал обургу
Сахсайбыт түүлээх ытым оҕотун
Көрүөх бэтэрээ ыһан күдээриттэ -
Хартыынам сүттэ!
Тыал күүһүттэн былыт үүрүллэн
Уста турда. Олох эмиэ дьикти көстүү.
Хара, маҥан өҥнөрдөөх. Ааһан хаалар
Дьиктилээх. Олох - бүппэт музыка!
Аар айылҕам барахсан уларыйыыга
Сөп түбэһэр халбаҥнаабат күүстээх.
Өҕүллүбэт өһүөлээх, өһүллүбэт
сокуоннаах!

Куочай эбэҕэ

Дьиктитик, дьиибэтик долгулдьуйар
күөххэ
Сыттыын-сымардыын кэрэ да айылҕа
Бу сиргэ, бу манна, бу Куочай эбэҕэ!
Дөлүһүөн сибэккитэ ыраахтан да
көстөр,
Эбэ уута алмаастыы күннэ күлүмүрдүүр
Бу сиргэ, бу манна, бу Куочай эбэҕэ!
Баай-талым сиэдэрэй айылҕа -
Таҥара анаабыт бэлэҕэ
Бу сиргэ, бу манна, бу Куочай эбэҕэ.
Дьоно-сэргэтэ олус кыраһыабайдар,
Өйдүүн-санаалыын чулууттан чулуулар
Бу сиргэ, бу манна, бу Куочай эбэҕэ!

Руслан КСЕНОФОНТОВ 1955 с. Ньурбаҕа төрөөбүтэ. 1972 с. Сунтаарга Кутана орто оскуолатын бүтэрбитэ. 1977 с. СГУ физико-математическай факультетын бүтэрбитэ. СӨ профтехүөрэхтээһин министиэристибэтин туйгуна, РФ норуот үөрэҕириитин туйгуна, педагогическай үлэ бэтэрээнэ, кэргэннээх, 7 оҕолоох, Ньурбатааҕы колледж преподавателэ.

Сааскы үтүө сарсыарда

Сааскы үтүө сарсыарда
Суолга эрдэ арай биирдэ
Саха кыыһын кэнниттэн
Сэмээр хааман испитим.
Эдэр сааспын санааммын
Эккирэтэн тиийэммин
Уһун хара суһуоҕун
Оргуй тута сыспытым.
Эмискэччи баҕайы
Эргилиннэ кыысчааным.
Сылаас мичээр сырдык кыыма
Сүрэх уотун уматта.
Харас отон харахтар
Хатаннылар сүрэхпэр.
Хаһан эрэ умнан кээспит
Хахтаах бааспын таптылар.
Саакы үтүө сарсыарда
Сахам кыыһын мичээрэ
Санаа кыымын саҕан баран
Саһан хаалан хомотто.

Олох суола

Талан ылбыт суолларым
Тоҕойдорун туорааммын,
Туруоруммут сыалларым
Тумулларын булларбын.
Олох суола уһунун,
Онно-манна туоруурун,
Сорох суола мунурун,
Сорох оһон сордуурун
Аахсыбакка айанныам,
Алҕас таба тайаныам.
Талан ылбыт суолларым
Туһаайыытын тутуһан,
Туманнарга мунаммын
Тохтуом суоҕа букатын.
Талан ылбыт суолларым
Төһө сөбүн билбэтим.
Төлкөм ыйбыт суолтатын
Толороро дьулуһуом.

Яков ПАВЛОВ 1959 с. Малдьаҕарга төрөөбүтэ. Орто оскуоланы Чуукаарга, бүтэрбитэ. Дьокуускайдааҕы кооперативнай техникуму бүтэрэн бухгалтер идэтин ылбыта. Билигин инбэлиит. Элбэҕи ааҕар, суруйар.

От-мас ситэн, силигилээн, күөх мунутаан, күөрэгэй ыллан, бары-барыта тупсан турдаҕына, арай мин кэпсиир киһим кырдьан, бытааран, мөлтөөн, киин сиргэ, кыыһыгар киирэн олорор кэмэ.

Бу айылаах күөххэ, оттуур-мастыыр кэм үгэнигэр биһиги киһибит таах сытыа дуо? От оттуон, туһалыан-үлэлиэн баҕарда. Иннья гынан, ыалыттан: "Миигин кыттыһыннар", - диэн көрдөстө. Ыала, күүстээх-уохтаах, эдэрчи киһи, сэнии да көрдөр, мунньууга эҥин, омурҕаҥҥа уот да оттон син көмөлөһүө дии санаан сөбүлэстэ.

Сарсыныгар тэринэн оттуу бардылар. Биһиги киһибит Сэмэн үйэлээх саахыгар от охсубут хотуурун илдьэ барда. Тиийэн, үгэс быһыытынан, сирдэрин аһатан, чэйдээн баран үлэҕэ киирии буолла. Бастакы хотуур суола туһүүтэ. Сэмэн эдэрин эргитэ санаан бастакынан киирдэ. Олохтоох киһи ону сөбүлээбэтэ да буоллар батыста. Сэмэн хардыыта кэҥээн, охсоро эрчимирэн ырааттар ыраатта. Олохтоох дэ-

лэгэй: чэ, барбахтыы түстүн, сибилигин ситэ баттаан, туора ойутар инибин диэн санаалаах аргыый далайан истэ. Оттон Сэмэнэ ситтэриэх быһыыта суох. Эбии эрчимирэн бардар бара турда. "Дьэ, бээбээ, антах баска тиийэн сынньанар инигин. Төннөргө баҕас ситиллиэ", - диэн бөҕөх санаалаах батыһан, хотуур суолун тэлсэн истэ олохтоохпут, эдэрчибит. Онтуката баара, Сэмэммит сынньанар диэни билбэт отчут буолан биэрдэ.

Дьэ, ону билбэккэ, эдэр киһибит этэ быстыар диэри муҥнанна. Уһун күнү быһа ситэ сатаан сиэрэ суох сылайда. Киэнэтигэр өссө суһал массыынанан балыыһаҕа киирбит сураҕырда.

Итинниги этэн эрдэхтэрэ: сэнээмэ, сэнээбиккиттэн сэттэҕиҥ ылыаҥ диэн.

Айта ПЛАТОНОВА, Антоновка оскуолатын 10 кылааһын үөрэнээччитэ, В.К.Васильев уһуйуллааччыта.

Ньургуһун үүнүүтэ

Кини тоҥ буорга сытан, ким эрэ дьөлө аспытыныы, эмискэ дьигис гынна. Хайдах эрэ биллибэт күүс иһигэр кутуллар курдук буолла. Туохха да тэҥнэммэт дьикти иэйии өрө тардан, ханна эрэ угуйар курдук. Сотору сып-сылаас тулатын бүтүннүү кууспут курдук буолла. Ону кытта сэргэ сип-синньигэс утахтара ол кэлэр сылаас угуттуурун хоту уһаан үөһэ тардыстылар. Үрдүгэр тымныы, ыбыс ыарахан баарын туох баар күүһүн мунньан өрө аста. Оо, эмискэ сып-сырдыкка, сып-сылааска биирдэ күөрэс гына түстэ! Ыга кууступут эминньэхтэрин, умнаһын сыыһын арынан, сэрэнэн имэрийэн аахар сиккиэргэ бигэтэн, күн көмүс сардаҥаларынан угуттанан, үөһээ диэки үрдээтэр үрдээн, үүнэн истэ. Киэһэ буоларын салгын сөрүүдүйэриттэн, сарсыарда буоларын сиик тымныы тамахтарынан араара билэн хорсун ньургуһун, дьону үөрдэ, улаатар улаатта. Кини:

Тоҥ буору тобулан
Түргэнник үүнэбин.
Саас кэлбит өрүүтүн-
Саргыны биллэрбин, - диэн ырыата халдьаайы устун тарҕанна.

Сергей ПЕТРОВ 1989 с. төрөөбүтэ. Ньурба 2 №-дээх оскуолатын 2006 с. бүтэрэн индустриально-педагогическай колледжка үөрэнэн, билигин Нефтебазаҕа слесарынан үлэлиир. Оҕо эрдэҕиттэн хоһоон айар.

Киэҥ Ньурбам

Сахабыт сирин сүрэҕэр,
Дьоллоох дойдуга, Дьокуускайга сылдьабын.
Манна барыта баар:
Таас улахан дьиэлэр,
Киһи хараҕа хайгыах
Араас дыбарыастар.
Арай манна суох эбит
Түөс мунунан тыыныахха
Ып-ыраас салгын,
Кыталыктаах кырдалын
Кырасыабай айылҕата,
Куочай нэлэмэн сыҥыытын
Хатыламмат хартыыната,
Бүлүү эбэм барахсан
Бүппэт кэрэ биэрэгэ,
Сүгүллэҥниир долгуна.
Ол барыта баар эбит
Мин төрөөбүт дойдубар,
Мин Киэҥ, таптыыр Ньурбабар!

Түһэн биэримэ

Аһыы утахха абылатан,
Абалаахтык албыннатан,
Табах буруотун быыһыгар
Туманҥа киирбиттии мунаргын,
Наркотикка ылларан
Баскынан барааргын
Кэлии омуктар көрөннөр
Күлүү-элэк гыналлар.
Өйдөө, доҕоруом, эдэр киһи,
Албыннатыма мэйиигин эргиртэр
Алыптаах омук "астарыгар"!
Бэйэҥ бэйэҕин түһэн биэримэ,
Өбүгэҥ үгэһин умнаҥын.
Кэлии омуктан чаҕыйан
Кэнниҥ диэки дьөгдьөрүйүмэ,
Төрүт сиргэр олорон сэнэттэримэ!

Марианна ИВАНОВА, 1960 с. Антоновкаҕа төрөөбүтэ. Магадааннааҕы пединституту бүтэриэҕиттэн Антоновка оскуолатыгар үлэлиир. "Кыраһа" түмсүү салайааччыта.

Хомус тардыахпын,
Сахалыы туойуохпун
Олус даа баҕарабын.
Өбүгэлэрбин үтүктэн,
Дьиҥ саха дэттэрэн,
Сахалыы олонхону
Толорор да буолбаппын.
Табыллыбата абатыан!
Арай быйыл ыһыах күн
Куттуун-сүрдүүн уһуктан,
Түһүлгэҕэ хаамыстым.
Оһуокайым эгэлгэтин
Эппэр-хаммар инэринэн
Саха кимин өйдөөтүм,
Дууһалыын сылаанныйдым.

Отонноотоххо оҥоойук туолар дииллэр…

Олох отоно араас да буолар:
Хомуйабын, онтон алҕас тоҕобун.
Хаһан туолан, дьэ томтойор
Дууһам биһигэ - мин ыаҕайам?
Дьэдьэн минньигэһинэн уоскутар,
Уулаах отон утахпын ханнарар.
Дөлүһүөн арыт күүскэ хаарыйар,
Оттон сугун син сөрүүкэтэр.
Харах уута тириибин хатырдар,
Сүтүк сүгэһэрэ сүрдээҕин кэбирэтэр,
Олоруохтаах күммүн көҕүрэтэр,
Сүрэҕим ыарыытын үксэтэр.
Мин да күнүм тиийэн кэлиэ -
Отонноох ыаҕайам туолуо...
Олоҕум үөрүүтэ үксүөҕэ,
Курус күннэрэ көҕүрүөҕэ...

Дарья ЕТТЯНОВА Үөһээ-Бүлүү Кэнтигэр төрөөбүтэ. Билигин Мааарга саха тылын учуутала.

Ийэ дьоло

Бүгүн миэхэ - ураты күн!
Бүгүн миэхэ - дьоллоох кэм!
Кып-кыра киһиэхэ
Күн сирин көрдөрдүм.
Бүгүннү күндү күнтэн,
Бүгүннү кэрэ кэмтэн
"Ийээ" диэн нарын тылы
Истэр киһи буоллум.
Ийэ буолуу үөрүүтэ
Иэйэ куурар миигин,
Ийэ буолуу үөрүүтэ
Өрө күүрдэр билигин.
Сааһырдарбын даҕаны
Наһаа дьоллоох киһибин.
Хойутаан да буоллар
Үрдүк дьолу мин биллим!
Орто туруу дойдуга
Олорон ааспыт бэлиэбин
Олохпор аан маҥнай
Оҕолонон дьоллоннум!
Сиргэ түспүт аналбын
Тумнан туора хаампатым.
Дьахтар үтүө аналын
Дьоһуннаахтык толордум!

Николай СЕМЕНОВ-Чөккүк, "Кыраһа" айар түмсүү.

Оҕо саас

Мэник-тэник майгыланан,
Оҥой-соҥой харахтанан,
Куудара баттах хаххаланан,
Чууп-чаап чуопчаарыйан
Оҕо сааһым айманар.
Ырыа-ытабыл аргыстанан,
Чыыбый-чаабый саҥаланан,
Ийэ-аҕа биһиктэнэн
Эдьиий-быраат мээчиктэнэн
Оҕо сааһым тэйиэлиир.
Кэлии-барыы минэлэнэн,
Доҕор-атас тулаланан,
Үнкүү-битии сэтиилэнэн,
Ырыа-тойук доҕордонон
Оҕо сааһым сэргэстэһэр.

Хаар түһэр

Хаар түһэр сиргэ көмнөҕүнэн
Дьон санаатын айгырата аймаан,
Үрүҥ көмүһүнэн сандаарда үөрдэн,
Лабаа сэбирдэҕин үмүрүтэ тутан.
Хаар түһэр хонууга ардаҕынан
Кыыс кэскилин биһиктии туойан,
Уол дьолун түстүү чинэтэн,
Кырдьаҕас санаатын куйааргa ыытан.
Хаар түһэр өрүскэ силбигинэн
Эмээхсин эрэлин үгдэритэ үргээн,
Оҕонньор уутун үйгуурда көтүтэн,
Оҕо-аймах түүлүгэр киирэн.
Хаар түһэр толоонно сэбирдэҕинэн
Киһи эрэлин кустуктуу тэнитэн,
Кыыл эрчимин хабахтыы үлүннэрэн,
Көтөр кынатын сахсаҥната салайан.

Альбина СЕМЕНОВА 1998 с. Ньурбаҕа төрөөбүтэ. Ньурба 1 №-дээх орто оскуолатын 10 кылааһын үөрэнээччитэ. Хоһоон суруйуутунан кыра эрдэҕиттэн дьарыгырар.

Күммүт сылаас мичээрэ
Иэдэспитин таптыыра,
Күммүт сылаас таптала
Биһигини айхаллыыра.
Хас күн, хас ый, хас сыл аайы
Күммүт мэник оҕо курдук
Биһигинниин мэниктиирэ.
Онтон үрүҥ ый тахсыыта
Олох сутэн хаалара.
Биһиги сылайбыттыы сытаммыт
Күн мичээрин, күн сылааһын
Сүрэхпитигэр инэрэн,
Сарсыҥҥыны күүтэ
Харахпытын сабаммыт
Мичээрдээн, утуйан хаалабыт.

***

Дьиҥнээх таптал аймалҕана
Булкуйара баһаама.
Ааспыт санаа ымыыта
Сүрэхпин аймаан ылара.
Ыраас көстүү
Сылаас иэйии
Эн мичээриҥ бэлэхтиирэ.
Кыталык курдук көтөммүн
Киэҥ алааска тардыһарым,
Эн сүрэххэр талаһарым.

Бэчээккэ бэлэмнээтэ Евдокия УЛИНОВА.

– Чөл олох –

Спорт бэлиэ тэрээһиннэрэ

Бу өрөбүллэргэ улууспутугар хайыһарга өтөрүнэн буола илик улахан далааһыннаах күрэхтэһиилэр ыытыллыахтара. **Кулун тутар 14-15 кк. Антоновкаҕа СӨ хайыһарга сүүрүүгэ Кубогын V этаба буолар.** Бастакы күн күрэхтэһии 14 ч. нэһилиэк аннынан Бүлүү өрүскэ аһыллыаҕа, спортсменнар көҥүл истиилинэн сүүрэн илин былдьаһыахтара. Иккис күнүгэр 12 чаастан классическай истиилинэн сүүрүөхтэрэ. Оскуола үөрэнээччилэрэ, эр дьоннор, дьахталлар уонна бэтэрээннэр кыттыахтара. Номнуо чэппиэргэ 5 хамаанда дьоно кэллилэр, ол иһигэр Дьокуускайтан, Алдантан, Мэҥэ Хаҥаластан уо.д.а. Бу иннинэ кулун тутар 7 к. Хаҥалас улууһун Улахан Аан нэһилиэгэр СӨ хайыһарга сүүрүүгэ Кубогын IV этабыгар 200-тэн тахса киһи кыттыбыт буоллаҕына, биһиэхэ даҕаны итинтэн итэҕэһэ суох буолаллара күүтүллэр.

Хайыһар - маассабай спорт көрүҥэ. Ньурба дьоно-сэргэтэ бу күрэхтэһиигэ улахан болҕомтолорун ууралларын туоһутунан элбэх улахан бириистэр олохтоммуттара буолар. Бары призердарга сыаналаах бириистэр, кубоктар, грамоталар ананыахтара, оттон күрэхтэһии төмпүйүөннэригэр супер-бириис быһыытынан 4 убаһа туттарыллыахтара. Супер-бириистэри улуустааҕы тыа хаһаайыстыбатын департамена (Эверстов А.И.), хайыһар спордун Федерациятын бэрэссэдээтэлэ В.М.Кузьмин, "Бассанов С.С." уонна "Илларионов Р.В." бааһынай хаһаайыстыбалар олохтоотулар.

Тэрээһин бочуоттаах ыалдьыттарынан Ил Түмэн дьокутаата, хайыһар спордун Федерациятын бэрэссэдээтэлэ Семен Иванов, Алдан к. Өрөспүүбүлүкэтээҕи идэтийбит оҕо спортивнай оскуолатын дириэктэрэ Михаил Чугунов уонна Дьокуускай к. 4 №-дээх ДЮСШ-тын дириэктэрэ Альберт Трофимов буолуохтара.

Бу күрэхтэһии кэмигэр ньурбалар биир дойдулаахтарын, хайыһарга РФ үтүөлээх тренерэ Николай Николаевич Буслаевы чиэстиэхтэрэ. Кини Хабаровскайдааҕы физкултуура институтун бүтэриэҕиттэн 35 сыл устата Магадан уобалаһыгар оҕо тренеринэн үлэлээбитэ. Аан дойду чөмпүйүөнэ Сергей Кичкини, олимпийскай чөмпүйүөн Елена Вяльбены эрчийэн, иитэн-такайан таһаарсыбыта. Кэнники 3 сыл Н.Н.Буслаев Алдаҥҥа Оҕо спортивнай оскуолатыгар хайыһардьыттары бэлэмниир Киинҥэ үлэлиир.

Бу кэнниттэн СӨ Кубогын 6 этаба - кулун тутар 21-22 кк.. Намҥа, 7-с этап - кулун тутар 27-29 кк. Аммаҕа, 8-с этап - муус устар 11-16 кк. Алдаҥҥа ыытыллыахтара. Түмүктүүр, 9-с этап муус устар бүтэһигэр Алдаҥҥа Н.Н.Буслаев бириһигэр Бүтүн Арассыыйатааҕы күрэхтэһиилэр чэрчитинэн ыытыллыаҕа. 9 этап түмүктэринэн уопсай ахсааҥҥа кыайыылаахтар быһаарыллыахтара уонна улахан суумалаах харчынан бириэмийэни тутуохтара.

Геннадий АНТОНОВ.

– Үөрэхтээһин –

"Робофест-Нюрба-2015"

Кулун тутар 5 к. Ньурба техническэй лицейигэр оҕо научнай-техническэй киинин 25 сылыгар анаммыт "Робофест-Нюрба-2015" робототехникаҕа регионнааҕы күрэх буолан ааста. Күрэххэ барыта 21 хамаанда Бүлүү бөлөх улуустарыттан уонна Мииринэйтэн кытынна. Ньурба улууһуттан Маалыкай, Хорула, Чуукаар, Антоновка, техлицей, 2 №-дээх оскуола уонна ЦДНТТ хамаандалара кииристилэр.

Күн бастакы аҥарыгар ракето-уонна авиамоделированиеҕа маастар-кылаастар буоллулар. Намтан ЦДТТ педагога Н.И. Суздалов планер хайдах оҥоһулларын көрдөрдө. Нам улууһа хос авиамоделированиетыгар өрөспүүбүлүкэҕэ өрүү бастакы миэстэни ылар. И.А. Яковлев (Бүлүү к.) уонна И.Е. Дормидонтов (Хаҥалас, Өктөм с.) ракета моделированиетыгар маастар-кылаастары биэрдилэр.

Оҕолор "Шагающий робот", "Сумо", "Биатлон" уонна "Траектория" көрүҥнэргэ күрэхтэстилэр. Түмүккэ бастакы миэстэлэри "Шагающий робот" көрүҥнэргэ - "Бүлүү бөлөх-2" (Бүлүү к.), "Сумо" - "Маалыкай-2", "Биатлон" - "Титан" (ЦДНТТ, аччыгый гр., Ньурба к.) уонна "Marviel" (улахан гр., Сунтаар), "Траектория" - "ЦДНТТ" уонна "Ураган" (ЦДНТТ, Ньурба к.) хамаандалар ыллылар. Уопсай хамааннданан ааҕыыга кыайыылаах Кубога хаһаайыттарга, ЦДНТТ хамаандаларыгар (сал. Николаев Дьулустан Витальевич) хаалла. Бириистээх миэстэлэргэ тиксибиттэр грамоталарынан уонна "Юнион" ОСК киинэҕэ биирдэ сылдьар босхо купонунан наҕараадаланнылар. Купоннары күрэх атын кыттыылаахтара эмиэ туттулар.

"Робофест-Нюрба-2015" кыттыылаахтара санааларын үллэһиннилэр. ***Горохов Петя, Үөһээ-Бүлүү улууһун Хоро оскуолатын 7 кыл. үөрэнээччитэ:*** "Тэрээһин үрдүк таһымнаахтык ыытылынна, атмосфератын сөбүлээтим. Робототехниканан бу сылтан үлүһүйэбин уонна олохпун информатиканы кытары сибээстиэм дии саныыбын. Хамаандалар бары олус күүстээхтэр, бары кыайар кыахтаахтар".

Иванов Никита, Бүлүү к. оскуолатын 9 кыл. үөрэнээччитэ: "Робототехниканан дьарыктаммытым икки сыл буолла. Өрөспүүбүлүкэ, регион араас күрэхтэһиилэригэр кыттан, бириистээх миэстэлэргэ тиксибитим. Кэнҕэс идэбин техниканы уонна информатиканы кытары ситимнээх көрөбүн. Бүгүҥҥү күрэхтэһии туйгуннук барда. Кыттыбыт оҕолор бэйэлэрин түмүктэринэн астыннылар".

***

Эмиэ бу күннэргэ Арассыыйа историятыгар аан бастаан Антоновкатааҕы "Биһик" оҕо саадын базатыгар оскуолаҕа киириэн иннинээҕи саастаах оҕолорго робототехника фестивала ыытылынна. Улуус 13 оҕо саадыттан уонна 9 оскуола начаалынай кылаастарыттан барыта 47 оҕо кытынна. Антоновка начаалынай оскуолатын үөрэнээччилэрэ саамай уустук роботтары хомуйалларын иһин хайҕаннылар. Фестиваль официальнай спонсорынан SmartEducation фирма салайааччыта Петрова О.С. буолла. Бастыҥ кыттааччы-тэрилтэлэргэ робототехниканан хааччыналларыгар 3000 солк. суумалаах сертификаттар туттарылыннылар.

Лиза КУЛИЧКИНА, Ньурбатааҕы техлицей 11 кылааһын үөрэнээччитэ.